

Фарзандларимиз —
бизнинг келажагимиз.
Халқимиз эртасининг
қандай бўлиши фарзанд-
ларимизнинг бугун
қандай таълим ва
тарбия олишига боғлиқ.

Ислом КАРИМОВ

ОҚСАРОЙДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 11 октябрь куни Оқсаройда мамлакатимизга расмий ташриф билан келган Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг (ЕХХТ) амалдаги раиси, Украина ташқи ишлар вазири Леонид Кожарани қабул қилди.

Давлатимиз раҳбари меҳмонни юртимизга ташрифи билан қутлар экан, унинг Ўзбекистонга ташрифи, аввало, икки томонлама муносабатлар, минтақавий ва халқаро муаммоларга оид муҳим масалаларни беvosита муҳокама қилиш, шунингдек, ЕХХТнинг Украина раислигидаги фаолияти юзасидан фикр алмашиш имконини беришини таъкидлади.

Учрашувда Ўзбекистон Украинага иқтисодиёт, саноат ва интеллектуал соҳаларда катта салоҳиятга эга, қишлоқ хўжалиги, транспорт ва ижтимоий инфраструктураси ривожланган, вақт си-

новидан ўтган муҳим ҳамкор сифатида қараши қайд этилди.

Мунтазамлик касб этган давлатлараро мулоқот мамлакатларимиз ўртасидаги сиёсий, савдо-иқтисодий ва маданий-гуманитар соҳалардаги ҳамкорликни янада кенгайтириш ва ривожлантиришга хизмат қилмоқда.

Халқаро ва минтақавий сиёсатга доир кўплаб масалалар юзасидан Ўзбекистон ва Украинанинг позицияси ўхшаш ёки яқинлиги БМТ, МДХ, ЕХХТ каби кўп томонлама тузилмалар доирасида самарали ҳамкорлик қилишда муҳим омил бўлаётгани таъкидланди.

2012 йилда мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро товар айирбошлаш ҳажми бир миллиард АҚШ долларидан ошди. Бу аввалги йилга нисбатан 60 фоиз кўп демакдир. Жаҳон иқтисодиётидаги мураккаб вазиятга қарамай, жорий йилда ҳам икки томонлама савдо алоқаларида ижобий

ўсиш суръатлари сақланиб қолмоқда. Томонлар ҳамкорлик ҳажмини изчил кенгайтириш ва диверсификация қилиш, иқтисодиётнинг турли тармоқларида қўшма инвестициявий лойиҳаларни амалга оширишдан бирдек манфаатдор эканлиги қайд этилди.

Леонид Кожара самимий қабул ҳамда ўзаро ҳамкорликни ривожлантиришнинг устувор йўналишларини ва томонларни қизиқтирган бошқа масалаларни очик, конструктив руҳда муҳокама қилиш имконияти яратилгани учун Ўзбекистон Президентига чуқур миннатдорлик изҳор этди. Украина ташқи ишлар вазири ўз мамлакатининг Ўзбекистон билан узоқ муддатли ва кўп томонлама амалий ҳамкорликни янада мустаҳкамлашга тайёр эканлигини билдирди.

ЎЗА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ЛАТВИЯГА ТАШРИФИГА ДОИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Латвия Республикаси Президенти Андрис Берзиньшнинг таклифига биноан 2013 йил 16-17 октябрь кунлари давлат ташрифи билан Латвияда бўлади.

Учрашувлар ва музокаралар чоғида Латвия раҳбарияти билан Ўзбекистон ва Латвия ўртасидаги кўп томонлама ҳамкорликни изчил ривожлантириш масалалари, долзарб минтақавий ва халқаро муаммолар муҳокама этилади.

Ташриф якунлари бўйича давлат раҳбарларининг қўшма баёнотини қабул қилиш, сиёсий, савдо-инвестиция, транспорт-коммуникация соҳалари ва атроф-муҳитни муҳофаза қилишга оид икки томонлама ҳамкорликни янада мустаҳкамлашга қаратилган қатор ҳужжатларни имзолаш режалаштирилмоқда.

ИСТЕЪДОДЛАРГА ҚАНОТ БАҒИШЛАБ

Навоий шаҳридаги болалар ижодиёти марказида ёш истеъдодларни кашф этиш, қўллаб-қувватлаш, ижодий салоҳиятини ўстириш борасида самарали ишлар амалга оширилаётир.

Навоий кон металлургия комбинатига қарашли мазкур марказда амалий санъат, техник моделлаштириш, зардўзлик, кулолчилик, ҳайкалтарошлик, кема-созлик, самолётсозлик каби йўналишларда тўғараклар ишлаб турибди. Устахоналар шинам мебеллар, ўқув анжомлари, замонавий дастгоҳлар билан жиҳозланган. Малакали мутахассислар машғулотларга қатнашаётган уч юздан зиёд ўқувчининг ижодий қobiliятини шакллантиришга алоҳида эътибор қаратмоқда.

Суратда болалар ижодиёт маркази тўғаракларидан лавҳалар акс этган.

Сироj АСЛОНОВ (ЎЗА)
олган сурат.

ОЗОДАЛИК КУНИ

мактаб файзига файз
қўшмоқда

Ўқувчилар мактаб худудини доимо тоза сақлашга ҳаракат қилмоқда. Бугун танлов ғолиблари ота-оналарини ҳам "Мактабимизга бир келинг", дея тақлиф қилишяпти.

3-бет

ЎҚУВ ЛУҒАТЛАРИ

Луғат ўқувчини ўз устида ишлашга ўргатади, унинг доимий ҳамроҳи, барча саволларига жавоб бера оладиган беминнат ёрдамчиси бўла олади.

8—9-бетлар

«МА'РИФАТ»ГА МАКТУБЛАР

Орзусини амалга ошириш йўлида қурашган кишига омад ва бахт кулиб боқадим. Шундай бўлгач, орзу қилишдан, пок ниятни рўёбга чиқаришга интилишдан чарчаманг.

11-бет

“Art Week Style.Uz — 2013” san'at haftaligi doirasida joriy yilning 19-24 oktyabr kunlari poytaxtimizda “Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми” жамғармаси ҳамда “Ўзбеккино” Миллий агентлиги томонидан “Олтин Гепард” учинчи халқаро Тошкент кинофоруми ўтказилади.

Мазкур халқаро тадбир олдидан ташкил этилган матбуот анжуманида “Олтин Гепард” учинчи халқаро Тошкент кинофоруми бош директори А.Ҳақимов ва бошқарув Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида мамлакатимизда миллий кино санъатини ривожланти-

таж усталари иштирокида ёш киночиларнинг билим ва кўникмаларини оширишга қаратилган ўттизга яқин маҳорат сабоқлари ўтказилиши режалаштирилган. Ёшлар ижод саройида кино оламига энди кириб келаётган йигит-қизлар учун махсус тренинглари ташкил этилса,

Кинофорум танлови дастурида Ўзбекистонлик режиссёр Ҳилол Насимовнинг «Ту-банлик» ҳамда Собир Назармухамедовнинг «Армонли дунё» картиналари, қисқа метражли фильмлар танловида эса ёш режиссёрлар Ҳасан ва Ҳусан Солиҳовнинг «Балерина», Анвар Сафоевнинг «Кучук», Азиз Аҳмаджоновнинг «Ўн олтинчи уй» картиналари томошабинлар эътиборига ҳавола этилади.

«Олтин Гепард — 2013» халқаро кинофоруми доираси-

“Art Week Style.Uz — 2013”

“ОЛТИН ГЕПАРД” УЧИНЧИ ХАЛҚАРО КИНОФОРУМИ

риш, халқимизнинг маънавияти, бадиий диди ва тафаккурини юксалтиришга хизмат қиладиган бадиий етук экран асарларини яратиш, соҳадаги халқаро ҳамкорликни изчил равишда топтириш юзасидан кенг кўламли ишлар амалга оширилаётганини таъкидлади.

“Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми” жамғармаси ва “Ўзбеккино” Миллий агентлиги томонидан бу йил учинчи марта ўтказилаётган “Олтин Гепард” халқаро Тошкент кинофоруми ҳам ўзининг ишчан руҳи, томошабин диди ва савиясини юксалтириш, миллий кино санъатини ривожлантиришдек эзгу мақсадларга йўналтирилгани билан жаҳон кинематографияри томонидан кенг эътироф этилмоқда.

Жорий йилги кинофорум “XXI аср тамаддунилари: маданиятлар мулоқоти” шиори остида ўтади. Форумга тақдим этилган фильмлар “Кўзгу ва тилсимда, акс-садо ва маъжозий ифодада” деган гоҳни ўзида мўжассам этади. Кино байрамнинг дастури ранг-баранг, бой ва сермазмун. “Олтин Гепард — 2013” халқаро кинофорумида мамлакатимиз ва хориж кино арбоблари, режиссёрлар, продюсерлар, аниматорлар, операторлар, мон-

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтида кинематография назарияси ва амалиётига оид туркум сабоқлар, машғулотлар, учрашувлар, қисқа метражли фильмларга оид “Муқаддима” лойиҳаси ўтказилиши кўзда тутилган.

Кинофорумга Австралия, Австрия, Болгария, Бразилия, Боливия, Венгрия, Германия, Перу, Польша, Испания, Франция, Хорватия, Чехия, Швейцария, Хитой, Жанубий Корея, Япония, Эрон сингари кўплаб давлатлардан беш юздан ортиқ экран асари тақдим этилган. Таркиби юртимиз ва жаҳон киночиларидан иборат нуфузли ҳакамлар ҳайъати томонидан танлов дастури учун 11 тўлиқ метражли, 13 қисқа метражли, 10 анимацион фильм, жами 34 картина танлаб олинди. Экран асарларини саралашда уларнинг гоҳияси, бадиий савияси, мазмуни, техник жиҳатлари, актёрлар маҳорати каби кўрсаткичларга алоҳида эътибор қаратилди. Ушбу фильмлар «Энг яхши анимацион фильм», «Энг яхши қисқа метражли фильм», «Энг яхши эркак роли», «Энг яхши аёл роли», «Энг яхши режиссура», «Энг яхши тўлиқ метражли фильм» номинациялари бўйича баҳоланди.

да, шунингдек, «Замонавий ўзбек киноси», «Франция фильмлари», «Чехия эртаклари оламида», «Ҳиндистон киноси» дастурлари, «Томошабин билан ҳамнафас» мавзусида нодавлат студияларида суратга олинган фильмлар миллий фестивали ўтказилиши кўзда тутилган. Ҳужжатли кино усталари ижодида бағишланган «Ҳақиқат сарҳадлари» ҳужжатли кино дастури муҳлислар учун ўзига хос янгиллик бўлиши шубҳасиздир. «Глобал оламда миллий кино» мавзусидаги халқаро анжуманда эса жаҳон кино оламидаги ижодий жараёнлар, бугунги шиддатли даврда юртимиз кинематографиясининг вазифалари ҳақида атрофлича сўз юритилди. Кинофорум тадбирлари Алишер Навоий номидаги Кино саройи, «Premier Hall» кинотеатри, «City Makon» маданий-маърифий кўнгилочар марказида бўлиб ўтади. Айни пайтда кинофорумга тақдим этилган фильмлар Самарқанд шаҳрида ҳам намоиш этилиши кўзда тутилган.

Матбуот анжуманида журналистларнинг саволларига атрофлича жавоб қайтарилди.

Назозат УСМОНОВА,
ЎЗА мухбири

Академик Алибек РУСТАМОВ

Ўзбекистон илм-фани оғир жудолукка учради. Атоқли тилшунос ва адабиётшунос олим, филология фанлари доктори, академик Алибек Рустамов 82 ёшида вафот этди.

А.Рустамов 1931 йили Тошкент вилоятида хизматчи оиласида туғилди. 1955 йилда Ўрта Осиё давлат университети (ҳозирги Ўзбекистон Миллий университети)нинг филология факультетини тамомлади.

Бўлғуси олим ўз меҳнат фаолиятини 1955 йили Ўзбекистон Фанлар академиясининг Шарқшунослик институтида илмий ходим сифатида бошлади, дастлаб номзодлик, кейинчалик эса докторлик диссертациясини ҳимоя қилди. Ўзбек тили ва адабиётини ҳар томонлама ўрганиш ва тадқиқ этиш борасидаги илмий фаолияти учун 1995 йилда Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси этиб сайланди.

А.Рустамов ўзининг қарийб 60 йиллик илмий-педагогик фаолияти давомида Ўзбекистон Фанлар академияси Тил ва адабиёт институтининг илмий котиби, Ўзбекистон Миллий университети доценти, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети ҳамда Тошкент давлат шарқшунослик институтининг кафедра мудири ва профессори каби вазифаларда самарали меҳнат қилиб, илм-фанимизни ривожлантириш, юксак маънавий филолог кадрлар тайёрлаш ишига муносиб ҳисса қўшди.

Таниқли олимнинг ўзбек филологияси, шарқшунослик, матншунослик ва таржимашуносликнинг долзарб масалаларига оид монография ва рисоалари, кўплаб илмий-публицистик мақолалари кенг жамоатчиликка яхши маълум. Айниқса, буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоийнинг бебаҳо меросини чуқур ўрганиш, унинг ижодидаги юксак гуманистик ғояларни эл-юртимиз ўртасида кенг тарғиб этиш борасида А.Рустамовнинг хизматлари алоҳида эътиборга лойиқ. Устоз олим қаламига мансуб «Навоий тилининг грамматик хусусиятлари», «Навоийнинг бадиий маҳорати», «Сўз ҳақида сўз» сингари китоблар, оммавий ахборот воситаларидаги кўплаб маърифий чиқишлари ўзининг илмий теранлиги ва таъсирчанлиги билан ажралиб туради.

Ёрқин истеъдод ва тафаккур эгаси бўлган заҳматкаш олим ўз фаолияти мобайнида кўплаб ёшларга устозлик қилди. Унинг бевосита раҳбарлигида ўнлаб фан докторлари ва фан номзодлари тайёрланди.

Академик А.Рустамовнинг мамлакатимиз илм-фанини ривожлантириш борасидаги хизматлари давлатимиз томонидан муносиб тақдирланди. У “Эл-юрт хурмати” ордени билан мукофотланган эди.

Атоқли олим, меҳрибон устоз, самимий ва камтарин инсон Алибек Рустамовнинг ёрқин хотираси мақбаламизда ҳамisha сақланиб қолади.

И.Каримов, И.Собиров, Д.Тошмухамедова,
Ш.Мирзиёев, Ш.Солиҳов, Ф.Абдурахмонов

ХАЛҚ ШОИРИНИНГ МАКТАБГА ТАШРИФИ

Fan oyligi

Юртбошимиз «Адабиётга эътибор — маънавиятга, келажакка эътибор» деб номланган асарларида «... халқимиз адабиётини муқаддас ва улғу бир даргоҳ деб билади. Ана шундай баҳонинг ўзи эл-юртимиз ҳаётида бу соҳа намоёндаларига, уларнинг ҳаққоний сўзи, чуқур маъноли асарларига ишонч, ҳурмат-эътибор ва эътиром азалдан юксак даражага кўтарилганини яққол кўрсатиб турибди», дея таъкидлаган эдилар.

Бунинг исботини шу кунларда Халқ таълими вазирлиги томонидан таълим муассасаларида «Октябрь — она тили ва адабиёт, ўзбек тили фанлари ойлари» доирасида ўтказилаётган тадбирлар мисолида ҳам кўриш мумкин.

Юнусобод туманидаги 260-умумтаълим мактабда ўтказилган тадбирга Ўзбекистон халқ шоири Махмуд Тоир таъкиф этилди. Тадбир ташкилотчиси, она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси

Мухайё Саидова шоир ва ёзувчилар билан ёшлар ўртасидаги бундай жонли мулоқотлар ўқувчилар сўз бойли-

гини ошириб, адабиётга қизиқишини кучайтиришни таъкидлади.

Тадбирда ўқувчилар сеvimли шо-

ирлар шеърларидан намуналар ўқишди.

Меҳмон ёш адабиёт ихлосмандлари олдида сўзга чиқар экан, жумладан, шундай деди:

— Ёшларимиз зукко, уқтирганингизни тез илғайди, тил билади. Адибларимизнинг ижод намуналарини ўзга тилларга ўғитиб, ўша тилда ёддан шеър айтиб беришларидан хайратландим. Замона — ёшларники, яратилган шарт-шароитлардан унумли фойдаланишса, марра ularники.

Адабиёт ва миллият бир-биридан айро тасаввур этиб бўлмайди. Чунки ҳар бир миллатнинг ўз адабий жараёни ва ёзувчи-шоирлари бор, уларнинг катта-кичик давраларга таърифи эса муҳлислар маънавий оламини бойилади. 260-умумтаълим мактабда ўтказилган таниқли шоир билан учрашув ана шу фикрни яна бир қарра тасдиқлади.

Жўрабек ЖАНГИРОВ,
“Ma'rifat” мухбири

Шанба кунни ота-оналар мажлиси баҳона фарзандларим ўқийётган мактабга бордим. Яқиндагина таъмирдан чиққан масканнинг ободлиги, озода ва саришталигига, рости, ҳавасим келди. Мактаб боғида ўғил-қизлар устозлари кўмагида дарахт тагини юмшатиш, гулларни суғориш каби юмушларни бажаришайётган экан. Бу манзарадан кўзимиз қувониб, бугун ҳашар экан-да, деган фикр ҳаёлимиздан ўтди. Мактаб раҳбари "Шанба — озодалик кунни" эканини, таълим масканида ободонлаштириш кундалик юмушга айланганини таъкидлади.

2013-yil — Obod turmush yili

ОЗОДАЛИК КУНИ

мактаб файзига файз қўшмоқда

«САХОВАТЛИ БОЛАЛАР»

— Ўқув даргоҳимизнинг кўркамлиги, озода соғинашга қўйилган кундалик тозалаш ишларининг аҳамияти катта, — дейди Юнусобод туманидаги 51-ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби директори Моҳида Турдиева. — Инвестиция дастурига кўра капитал таъмирланган мактабимизда санитар ҳолатни талаб даражасида сақлашга ҳаракат қиламиз. Халқ таълими вазирлигининг "Тошкент шаҳридаги таълим муассасаларида "Озодалик кунни" оммавий тадбирларини ўтказиш тўғрисида"ги буйруғига асосан ҳар шанба кунни тозалаш юмушлари бажарилаётган. Ҳашарда ариқлар тозаланади, чиқиндилар чиқариб ташланади. "Саховатли болалар" кўрик-танловни ташкил этилиб, ўқувчилар нафақат мактаб ҳудуди ободлигига ҳисса қўшишди, балки маҳаллада яшовчи кекса, ногиронларга ҳам кўмаклашди. Ушбу танловда 2-"А", 6-"Б" ҳамда 8-"В" синф ўқувчилари 1-ўринга муносиб топилди. Голлиб синф раҳбарлари Наргиза Маманова, Гулмира Худойбергенова, Дилноза Юнусова тажрибасидан бошқа педагоглар ҳам ўрнат олишмоқда.

Танловларни ўтказишда Мирзо Улугбек маҳалла фуқаролар йиғинининг диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчиси қатнашиб, ўқувчиларни рағбатлантиришга ўз ҳиссасини қўшиб келмоқда. Жумладан, синфлар кесимида ўтказилган "Озодалик кунни" танлови ҳақида маҳалла фуқаролар йиғини маслаҳатчиси Рамилъа Саидхўжаева қўйидаги фикрларни билдириб ўтди:

— Оила, маҳалла ва мактаб ҳамкорлиги доирасида мактабда ўтказиладиган тадбирларда иштирок этаётганимиз кўпгина ютуқларимизнинг асосий омилли бўлмоқда. Танлов ва тадбирларга ота-она, педагог ҳамда психологларнинг ҳам жалб этилиши самарали натижаларни бермоқда. Фаол ўқувчиларни ота-оналари олдида тақдирлаш ўқувчиларни рағбатлантириб, танловда ўз хоҳиши билан иштирок этишини таъминламоқда. Жумладан, 51-ИДУМа бўлиб ўтган "Озодалик кунни" танлови голибларини рағбатлантириш маросимидан сўнг бир гуруҳ ота-оналар фарзандларидаги

ижобий ўзгаришни мамнуният билан таъкидлади.

КЎП ҚАВАТЛИ УЙЛАР — ЎҚУВЧИЛАР НИГОҲИДА

Дарҳақиқат, таълим муассасаларидаги озодалик ва саришталлик барчага бирдек ҳушқайфият бағишлайди. Мактаб ҳудудини озода сақлаш мақсадида ўтказилаётган иншо ва расмлар танловига юқори синф ўқувчилари фаол иштирок этиб, фахрли ўринларни қўлга киритмоқда.

— "Озодалик кунни" оммавий тадбири доирасида таълим муассасалари биноси, ўқув хоналари ва бошқа хоналарда умумий тозалаш ва тартибга келтириш ишлари ташкил этилмоқда, — дейди Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси бошлиғи ўринбосари Аваз Мамажонов. — Ҳусусан, муассаса ҳудудини чиқиндилардан тозалаш, дарахтларни оқлаш, боғдаги мавсумий гулларни парваришлашга катта эътибор қаратилаёпти. 2013 йилнинг сентябрь ойида Тошкент шаҳридаги барча умумтаълим мактабларининг юқори синф ўқувчилари ўртасида "Кўп қаватли уйлар — ўқувчилар нигоҳида" мавзусида иншолар ва расмлар танлови ўтказилди. Бу каби танловлар ўқувчилар орасида соғлом рақобатни вужудга келтиради. Тадбирда фаол қатнашган ўқувчилар билан бирга педагог-ҳодимлар ҳам рағбатлантирилаётгани танлов қамровини янада оширмоқда.

Учтепа туманидаги 238-мактабнинг 5—9-синф ўқувчилари ўртасида ўтказилган шундай танловда 7-синф ўқувчиси Нодир Ҳамроқулов, 6-синф ўқувчилари Сабоҳат Йўлдошева, Нилуфар Усмонова, Мадина Икромова голиб деб топилди. Уларга фахрий ёрлик ва қимматбаҳо совғалар топширилди. Иншолар нафақат ўқувчилар, балки мактаб раҳбарининг ҳам эътиборини тортди.

— Мароқ билан ўқилаётган иншолар ўқувчиларнинг ижодкорлигидан дарак беради, — дейди директор Саодат Маликова. — Ҳар бир сатрда ўғил-қизларнинг туғилиб ўсган юртига меҳри, уни озода сақлаш учун қилиниши керак бўлган ишларнинг аниқ ва раво ифодаланиши мени қувонтирди. 8-"В" синф ўқувчиси Нодир Гадиев

чизган расмда осмонўпар бинолар жуда ҳам чиройли тасвирланган. Суратни кўриб, мустақиллик йилларида юртимизда бўлган ўзгаришларни ҳис қиласиз. 6-синф ўқувчиси Сабоҳат Йўлдошева ёзган сўзларга бир назар ташланг: "Авалло, уй деганда кўз олдимизга Ватан ичра ватан бўлган масканимиз келади. Бу масканда туғилиб ўсиб, илму фан, зиё чўққиларини эгаллашга интилоқдамиз. Ўзим ҳам кўп қаватли уйларнинг бирида истиқомат қиламан. Кўп қаватли уйлар кўп қадрдонлар маскани. Бу қадрдонлар бир-бирига доимо ҳамдарду ҳамроҳ. Истардимки, ана шундай тинч ва осойишта юртимизда яшаётган қадрдонлар уйи ҳаммиса обод бўлиб, Ватанимизга ҳеч қачон кўз тегмасин!".

«МАКТАБИМИЗГА БИР КЕЛИНГ»

Таъкидлаш жоизки, "Шанба — озодалик кунни" тадбирининг ўтказилиши ўқувчиларда меҳнат таълими, биология фанларига қизиқишни ҳам кучайтирмоқда. Бойси, мактаб ҳовлисини кўкаламзорлаштириш мақсадида гул эмокчи бўлган ўғил-қизлар, албатта, биология фани устозларидан маслаҳат олишяпти. Уларга ўқитувчилари ёрдамга келиб, қайси гул қандай экилиши, қандай суғорилишини кўрсатиб, тушунтириб бермоқда.

Пойтахтимиздаги 81-умумтаълим мактабининг биология фани ўқитувчиси Дилдора Турғунованинг айтишича, 8—9-синф ўқувчилари мактаб боғига қайси гул ва дарахт кўчатларини экса, чиройли бўлиши ҳақида саволлар билан мурожаат этишар экан. Устоз уларга чиннигул, атиргул ва мойчечак экишни маслаҳат берганини ҳам таъкидлади. Ушбу маслаҳатларга амал қилган ўғил-қизлар мавсумий гуллар ҳақида кенг маълумотга эга бўлиб, ўқув масканини ободонлаштиришга муносиб ҳисса қўшмоқда.

Ўқувчилар мактаб ҳудудини доимо тоза сақлашга ҳаракат қилмоқда. Бугун танлов голиблари ота-оналарини ҳам "Мактабимизга бир келинг" дея таклиф қилишяпти. Энг асосийси, ўқувчилар ўзлари яшаётган ва билми олаётган даргоҳларни озода ва обод масканга айлантириш бурчлари эканлигини тушуниб етишмоқда.

Гульоз ОРИФЖОНОВА,
"Ma'rifat" мухбири

ТАЪЛИМ МАСКАНЛАРИ ҚИШ МАВСУМИГА ТАЙЁР

Сурхондарё вилояти халқ таълими муассасаларида куз-қиш мавсумига тайёргарлик ишлари низоҳисига етказилмоқда.

Президентимизнинг жорий йил 5 июлда қабул қилинган республика иқтисодиёти тармоқларини 2013-2014 йиллар куз-қиш даврида барқарор ишлашга тайёрлашни таъминлаш чора-тадбирларига оид қарори бу борадаги ишлар кўламини кенгайтиришда муҳим дастуриламал бўлаётди.

Куз-қиш мавсумида таълим муас-

Qishga tayyorgarlik —
dolzarb vazifa

сасаларининг барқарор ишлашини таъминлаш учун етарлича кўмир захираси яратилди. 18 қозонхона, 4 километрга яқин иситиш ва сув тармоқлари, биноларнинг тўрт минг квадрат-метр том қисми жорий таъмирланди. Уч юзга яқин иссиқлик қозони, икки минг 235 метр-квадрат ойна алмаштирилди.

— Жорий йилда куз-қиш мавсумига тайёргарлик юмушлари ушқоқлик билан ташкил этилди, — дейди вилоят халқ таълими бошқармаси бошлиғи ўринбосари Абдулла Тўрабоев. — Барча таълим муассасаларининг ҳолати ва иситиш тизимлари атрофича ўрганилиб, зарур чора-тадбирлар белгилаб олинди. Тайёргарлик ишларининг ўз вақтида бажарилишини ва сифатини назорат қилиш мақсадида масъул вакиллар, ҳудудий назоратчилар бириктирилди.

Бу жараёнда айниқса, тоғли ҳудудлардаги таълим муассасаларига алоҳида эътибор қаратилаётди. Олтинсой туманидаги 75 таълим муассасасининг ўн иккитаси олис ва тоғли ҳудудларда жойлашган. Бундай таълим масканларининг куз-қиш мавсумида барқарор ишлаши учун барча шароит яратилди.

— Таълим муассасаларини мавсумга тайёрлаш жараёнининг ёз фаслидан бошлангани бу борадаги ишларни сифатли бажаришда муҳим омил бўлмоқда, — дейди Олтинсой туман халқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими мудири Қудрат Сафаров. — Қишининг совуқ кунлари синф хоналарини бир меъёردа иситиш учун минг тоннага яқин кўмир захираси яратилди. Биноларнинг том қисми жорий таъмирланди. Бир минг 282 квадрат-метр ойна алмаштирилди.

Тоғли Бойсун туманида ҳам кўмир захирасини яратиш, биноларнинг том қисмини жорий таъмирлаш, ойналарни алмаштириш, эскирган электр ҳисоблагичлар ўрнига янгисини ўрнатиш ишлари тез ва сифатли амалга оширилди.

— Мактабни янги ўқув йилига тайёрлаш жараёнида бир йўла киши мавсум учун ҳам ҳозирлик қўриқди, — дейди Бойсун туманидаги 23-умумтаълим мактаби директори Абдуқодир Акаёев. — Кенг, ёруғ ва шинам хоналар сифатли таъмирланиб, ёқилғи захираси ва иситиш печлари мавсумга тахт қилиб қўйилди.

Узун, Сариосиё, Денов, Қумқўрган, Шеробод, Қизирқаб каби туманларнинг тоғли, чўл ва чекка қишлоқларидаги таълим масканларида ҳам куз-қиш мавсумига пухта ҳозирлик қўрилди.

Х. МАМАТРАЙИМОВ,
ЎЗА мухбири

Yangiliklarda yurt nafasi

❖ Тошкентда "Ипак йўлидаги туризм" ўн тўққизинчи Тошкент халқаро сайёҳлик ярмаркаси якунланди.

"Ўзбектуризм" миллий компанияси ва "Буюк ипак йўли" реклама агентлиги томонидан БМТ Жаҳон сайёҳлик ташкилоти кўмағида ташкил этилган ушбу анжуманда қирқдан ортиқ мамлакатдан етти юздан зиёд фирма ва компания вакиллари иштирок этди.

Бу галги ярмарка иштирокчилар сони ва намойиш этилган лойиҳаларнинг кўпчилиги, қизилқабат тақдиротлари билан алоҳида ажралиб турди. Тадбир қатнашчилари соҳадаги ютуқлар, янгиликлар билан танишиш имконига эга бўлди.

Халқаро ярмарка доирасида иқтисодий ва модернизация қилиш шароитида сайёҳлик инфратузилмасини ривожлантириш ва экотуризмнинг ролини оширишга ҳамда туризм ва таълимда ўзаро ҳамкорлик йўлига бағишланган халқаро илмий-амалий конференциялар бўлиб ўтди.

Тошкент халқаро сайёҳлик ярмаркаси доирасида энг яхши сайёҳлик йўналиши тақдироти, энг яхши компания ва меҳмонхона тақдироти, энг яхши стенд, тематик бўлим ва туристик имкониятлар сингари йўналишлар бўйича ғолиблар аниқланди ва тақдирланди.

❖ Навоийда жорий йилнинг ноябрь-декабрь ойларида бўлиб ўтадиган ғуқаролар йиғинлари раислари (оқсоқоллари) ва уларнинг масалалари сайловига тайёргарлик қилиш масалаларига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди.

Халқ депутатлари Навоий вилоят кенгашининг сайловни ташкил этиш ҳамда ўтказишга кўмаклашувчи комиссияси раиси, вилоят кенгаши депутати Лочин Облоқов, вилоят ҳокими ўринбосари, Хотин-қизлар кўмитаси раиси Анара Бобомуродова, "Махалла" хайрия жамоат фонди вилоят бўлими раиси Нормурод Исоқов ва бошқалар махалла ҳаёти билан боғлиқ кўплаб қадриятлар, удув ва анъаналаримиз қайта тикланиб, замон талаблари асосида такомиллаштириб борилаётгани ҳақида сўз юритди.

Йиғилишда бўлажак сайловларни юқори савияда ташкил этишда муносиб номзодларни қўрсатиш, сайловни ўтказиш жойларининг аҳолига қулай бўлишини таъминлаш каби ташкилий ишларга алоҳида эътибор қаратиш, айниқса, чекка овул ва қишлоқларда бу борадаги ишларга уюшқоқлик билан ёндашиш лозимлиги таъкидланди.

❖ Пойтахтимиздаги «Олимпия шон-шухрати» музейида «Музейлар фаолиятининг ҳуқуқий асослари» янада такомиллаштириш амалиёти ва хорижий тажриба» мавзусида семинар бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари кўмитаси томонидан ташкил этилган мазкур тадбирда депутатлар, тегишли вазирлик, ташкилот ва муассасалар вакиллари, олимлар, мамлакатимиздаги музейлар ходимлари ва журналистлар иштирок этди.

Семинарда мамлакатимизда амалга оширилаётган маънавий-маърифий ислохотлар жараёнида музейлар фаолиятини такомиллаштиришга қаратилган доимий эътибор халқимизнинг маънавий дунёқарашини юксалтириш, улғайиб келатган навқирон авлоднинг тарихий меросимизга эҳтиром руҳида тарбиялашда муҳим омили бўлаётгани таъкидланди.

2008 йил 12 сентябрда Ўзбекистон Республикасининг «Музейлар тўғрисида»ги қонуни қабул қилингани бу йўналишдаги ишлар кўламини кенгайтиришда муҳим ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилмоқда.

Семинарда музейлар фаолиятини такомиллаштириш исттиқболлари, соҳадаги миллий ва халқаро тажрибани чуқур ўрганиш, чет элларда сақланаётган мамлакатимиз тарихига оид моддий ва маънавий бойликларни ўрганишнинг ҳуқуқий асослари, музейишун мухассисларни тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш каби долзарб мавзулар ҳусусида сўз юритилди.

❖ Фарғонада ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари ўқувчилари ўртасида ўтказилаётган «Ораста қизлар» республика кўрик-танловининг вилоят босқичи бўлиб ўтди.

Ўқувчи-қизларни умуминсоний ва миллий қадриятлар, юксак одоб-ахлоқ тамойиллари асосида тарбиялаш, соғлом турмуш тарзини тарғиб этишга қаратилган танловда 18 жамоа ўзаро беллашди.

Билимдонлик, тоқирлик ва ҳозиржавоблик синовида Фарғона шаҳар жамоаси ғолибликни кўлга киритди.

Қатнашчилардан сараланган қизлар терма жамоаси кўрик-танловнинг мамлакат босқичида иштирок этади.

ЎЗА ва махсус мухбирларимиз материаллари асосида тайёрланди.

Экожурналистика — долзарб йўналиш

Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети халқаро журналистика факультетида Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг юртимиздаги лойиҳалар координатори, Табиати муҳофаза қилиш давлат кўмитаси ва Экология ресурслари маркази — «Ekomaktab» ҳамкорлигида экожурналистикани ривожлантиришнинг долзарб масалаларига бағишланган семинар-тренинг ташкил этилди.

Унда халқаро экспертлар, мутахассислар, профессор-ўқитувчилар ва талабалар иштирок этди. Сўзга чиққанлар Ўзбекистонда атроф-муҳит муҳозаси, экологик мусаввоқлиқни таъминлашга алоҳида эътибор қаратиб келинаётгани, бунинг учун зарур ташкилий-ҳуқуқий пойдевор яратилганини таъкидладилар.

Тадбирда экология соҳасининг халқаро ва миллий ҳуқуқий манбалари, мавжуд муаммолар, уларнинг келиб чиқиш сабаблари ҳақида маърузалар тингланди ва фикр алмашилди. Қайд этилганидек, атроф-муҳит муҳозаси, унинг неъматларини келажак авлодга бекаму кўст етказиб беришда экожурналистиканинг роли катта.

— Ушбу семинар барчамиз учун фойдали бўлди, — дейди университет талабаси Умида Исмоилова. — Бир-биридан долзарб маърузалар орқали экология мавзусини ёритишда нимага эътибор бериш лозимлигини янада чуқур билиб олдик. Айниқса, ҳар бир маърузанинг мультимедиа воситалари ҳамда видеоорлиқлар орқали тушунтирилгани бу борадаги тасаввуримизни бойитди.

Тадбир якунида «Экожурналистларга қўланма» рисоласининг тақдироти ҳам бўлиб ўтди.

Садокат МАХСУМОВА,
ЎЗДЖТУ талабаси

Янги иш ўринлари

коллеж битирувчилари ҳисобидан қопланганда

Миллий матбуот марказида «Ўзвирасаноатҳолдинг» компанияси томонидан мева-сабзавот ва узум етиштириш, қайта ишлаш самарадорлигини ошириш ҳамда соҳанинг экспорт салоҳиятини оширишга йўналтирилган давлат дастурларининг бажарилиши мавзусида матбуот анжумани ўтказилди.

Бугунги кунда «Ўзвирасаноат-ҳолдинг» компанияси таркибида 150 та корхона ва ташкилотлар мавжуд бўлиб, уларнинг 73 таси озиқ-овқат йўналишида фаолият қўрсатади. Анжуманда компания бошқаруви раисининг ўринбосари Р.Бобоев компаниянинг ривожланиш тарихи, унинг асо-

сий вазифа ва йўналишлари, корхоналарни қуриш, қайта таъмирлаш ва модернизациялаш жараёнларининг бориши тўғрисида маълумот бериб ўтди.

Компания тизимидаги корхоналарда яратилаётган янги иш ўринларига асосан озиқ-овқат ва кимё-технология йўналишидаги 12 та касб-хунар коллежи битирувчилари ишга қабул қилинаётгани, «Устоз-шогирд» анъанаси асосида тажрибали технолог-муҳандисларнинг коллежда ўқув машғулотлари олиб бораётганлиги, ўқувчиларнинг корхоналарда ишлаб чиқариш амалиёти ўтаётганлиги алоҳида таъкидланди.

Назокат ХОЛМЕТОВА,
«Ma'rifat» мухбири

Табиатни севувчи болалар фестивали

Пойтахтимизнинг Шайхонтохур туманидаги 169-умумтаълим мактабида «Ташаббус ва ижодий изланишлари билан устозни улуғлаш» шiori остида фан ойлигининг кўнуй фестивали бўлиб ўтди.

Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси томонидан «Сентябр — география, иқтисодий билим асослари фанлари ойлиги» якунига бағишлан «Обод ва кўркам диёр» мавзусида ўтказилган экофестивал асфалтга расм чизиб билан бошланди. Ҳар бир туман мактабларида саралаб олинган ўқувчилар табиат, экология, Она ватан мавзуларида расм чизди.

40-умумтаълим мактабининг 7-синф ўқувчилари Бобур, Ҳожиакбар чизган Қизил китоб ва унга киритилган ҳайвонлар

ва ўсимликлар тасвири, 169-мактабининг 7-синф ўқувчилари Фозилбек ва Маржона чизган табиат манзараси ўзининг табиийлиги ва ранглар уйғунлигини акс эттирганлиги билан ажралиб турди.

Ўқувчи-ёшларда она табиатга, жонзотларга меҳр туйғуланини шакллантириш мақсадида мактабларда ташкил этилган экология тўғрақлари ҳамда жонли бурчаклар фаолияти ҳам кенг намоийш этилди.

Тадбир якунида экофестивалда муносиб қатнашган мак-

Ekofestival

таб жамоасига Табиатни муҳофаза қилиш давлат кўмитаси томонидан 2 томлик «Қизил китоб», фаол иштирок этган ўқувчи ва ўқувчиларга ТШХТЕ бошқармаси томонидан Фахрий ёрлик ва экологияга оид китоблар тақдим этилди.

Экофестивалга қатнашаётган мактаблардаги ижодкор, истеъдодли ёшлар ижросидаги куй-қўшиқлар, шеърлар ва рақслар, бадий гимнастика тўғраги аъзоларининг чиқишлари йиғилганларга байрамона кайфият улашди.

Н.ХОЛМЕТОВА

Фахрий устозлар эъзозда

Чилонзор туманидаги 131-умумтаълим мактабида «Хар жойда азиздир устоз» мавзусида тадбир бўлиб ўтди. Фахрий устозларнинг мазмунли ҳаёт йўлидан ибрат олиш, бой тажрибаларини ўрганиш ва ёш авлодга ўргатиш орқали келажакда баркамол шахсларни тарбиялаш мақсадида ташкил этилган тадбирда таълим муассасасида узоқ йиллар ёшларга таълим-тарбия бериб, айна вақтда кексалик гаштини сураётган ўқитувчи-мураббийлар, мактабда сабоқ олиб, элга танилган олим ва ижодкорлар, ўқитувчи ва ўқувчилар, махалла фаоллари иштирок этди.

Тадбир давомида ўқувчилар томонидан устозларни улуғловчи куй-қўшиқ, сахна кўринишлари, бадий чиқишлар намоийш этилди.

— Бир донишманддан «Бундай обрў-этибор, билим ва мартабага қандай эришингиз?», деб сўрашганида «Устозим интизомли, меҳнаткаш киши эди, ундан таълим олиб шу даражага етдим» деб жавоб берган экан, — дейди тадбирда сўзга чиққан Ўзбекистон Республикаси фан арбоби Абдуғафур Расулов. — Албатта, инсон ҳаётида устознинг алоҳида ўрни бор. Бу мактабда ҳам ўз касбини севадиган, жонқуяр, интизомли ўқитувчилар сабоқ бергани учун илм истагида бўлган ўқувчи-ёшлар кўп. Уйлайманки, бугунги ёшлар ҳам пухта билим олиб, устозлари ишончини оқлаб, юртни дунёга танитадиган малакали кадрлар бўлиб улғаяди.

Тадбир сўнгига фахрий устозлар ва айна пайтда фаолиятини давом эттираётган фаол ўқитувчиларга мактаб маъмурияти томонидан эсдалик совғалари топширилди.

Олим ЖУМАОЕВ,
«Ma'rifat» мухбири

Замонавий ўқитувчи қандай бўлиши керак? Бу саволга жавоб бериш учун жуда кўп мезонларни санаб мумкин. Ижодкор, излаувчи, ўқитишнинг илғор педагогик усулларида фойдаланган, касбий сифатларни эгаллаган, ўз устида ишлайдиган, маҳоратли... Чиндан ҳам, методик жиҳатдан бой билимлар захираси ва касбий маҳоратга эга бўлмаган педагог кўпчилик оқилини оломайди. Методик маҳорат эса узлуксиз равишда ва замон билан чиқаётган тарзда ўз устида тинимсиз ишлаш орқали ортиб боради.

ТАШАББУС

Тошкент шаҳар педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтида 6 кафедрада 3 фан доктори, профессор, 15 фан номзоди, доцент, 44 катта ўқитувчи, 7 ўқитувчи, жами 69 педагог умумтаълим мактаблари ва мактабгача таълим муассасаларидаги кадрлар малакасини ошириш йўлида изланмоқда. Ўқув режаларига киритилган ўзгаришларни амалиётга жорий этиш, ўқув фанлари мазмунига миллий гоёни сингдириш, таълим узлуксизлигини таъминлаш, дарсларни илғор педагогик ва ахборот технологиялари асосида ўтиш ҳамда малака оширишнинг турли шакллари билан фойдаланиш масалаларига эътибор берилмоқда. Институт педагоглари яна бир хайрли тadbирга қўл уришди.

2011 йили институт иш режасига «Таълим муассасаларига методик ва амалий ёрдам кўрсатиш» деб номланган алоҳида бўлим киритилди. Ушбу режани бажариш мақсадида билимлар беллашувининг натижаларига кўра умумтаълим мактаблари рейтингига дастки ўриндаги 24та мактабга амалий-методик ёрдам кўрсатила бошланди. Институтнинг барча йўналишдаги профессор-ўқитувчилари белгиланган мактабга бориб, дарсларни кузатишди. Ўтилган дарс мутахассис ва ўқитувчи иштирокида муҳокама қилинган, янги фаолияти давомида аниқланган камчиликларни бартараф этиш юзасидан зарур амалий-методик ёрдам кўрсатилади. Ҳамкорлик натижасида ўқитувчиларнинг педагогик маҳорати ва ўқувчилар ўзлаштириш даражаси ортгани яққол сезилмоқда. Ташаббуснинг қулочи кенг дейишди. Ҳозир ҳатто рейтинг даражаси юқори мактаблар ҳам методик кўмак кўрсатишни сўраб талабнома билан чиқаётгани қувонарли.

«ОЧИК ДАРС» САМАРАСИ

Одатда барчамиз ҳам яхши ният билан ерга ниҳол қадаб, унинг мева беришини истаймиз. Бироқ бу иш ортидаги машаққатни ҳаммамиз ҳам ҳақиқий боғбончалик ҳис этмаймиз. Чунки у кўчат ўстириш сир-асорини биздан кўра яхшироқ билади. Бошланғич синф ўқитувчи-

си ҳам худди боғбон каби ўқувчиларнинг савод ўрганишидаги қийинчиликларини ота-оналардан кўра яхшироқ сезади. Интилишларини чамалай олади, истакларини вақтида пайқай билади. Ўқитувчининг бу даражага етиши ўз-ўзидан бўлмайди,

ЯНГИЛИК ЭХТИЁЖГА АЙЛАНСА...

Шу тумандаги яна бир мактаб — 245-умумтаълим муассасасидаги бошланғич синф ўқитувчилари билан ишлагга «Мактабгача ва бошланғич таълим» кафедра-

ЎҚИТУВЧИГА МЕТОДИК КЎМАК

сув ва ҳаводек зарур

албатта: қанча излашни, қанча интилиши керак...

Учтепа туманидаги 4-мактаб жамоасини институт ходимлари маҳорат сирларидан яна бир бор воқиф этиш мақсадида дарсларини кузатишди. «Мактабгача ва бошланғич таълим» кафедраси катта ўқитувчиси Дилором Абдурахмонова 3-синф ўқитувчиси Зумрад Исҳоқованинг бир кунлик дарсларини кузатиб, таҳлил қилди. Якуний муҳокама жараёнида институт ходимлари ва бошланғич синф ўқитувчиларига иштирок этди ва ҳеч қандай танқид, камчилик ёки хатолар тилга олинмади. Ўқитувчининг ютуқлари эътироф этилди, кузатишдан бўшлиқларни тўлдириш юзасидан тавсиялар берилди. Хусусан, Дилором Абдурахмонова «Сифат ясовчи қўшимчаларни мустақамлаш» мавзусини ўтилган мавзулар билан қизиқарли боғлаш ва бунда қандай ўйинлардан фойдаланиш мумкинлигини кўрсатиб берди ва шундай деди:

— Дарсда изчилликни таъминлаш учун қўлланаётган интерфаол технологиялар шу мавзунини очиб беришга хизмат қилиши керак. Ўқувчилар она тили дарсида қоидаларни ёдлашга қийналади. Шунинг учун биз «Қоидаларни ёдлаб келинг!» деб буйруқ бермасдан, ўйин тарзида ва дидактик воситалар орқали тушунтиришимиз мумкин. Шунингдек, таълимий диктант тур — лугат-диктантдаги сўзлар сони 3-синфлар учун 10—12тани ташкил қилиши ва бу вазифа 5—7 минутдан кўп вақт олмаслиги керак. Диктантнинг ушбу турида ўқувчилар мураккаброқ сўзларнинг ёзилишини эслаб қолади ва агарда синтактик, морфологик, грамматик, фонетик таҳлил қилинса, улар янада чуқурроқ тушуночга эга бўлади...

си катта ўқитувчиси Маъмура Йўлдошева масъул этиб тайинланди. 2-синф ўқитувчиси Комила Саъдуллаеванинг дарс кузатишларида кўпроқ математикадан методик тавсиялар бериш кераклиги сезилди. Шунда Маъмура Йўлдошева ўқувчиларнинг фаоллиги, кўргазмаларнинг дарс учун нечоғли зарурлигини таъкидлаган ҳолда деди:

— Математикадаги асосий тўрт амал бошланғич синфда яхши тушунтирилса, болаларнинг кейинчалик ҳам фанга қизиқиши сўнмайди. Инсон умрининг охиригача керак бўладиган кўпайтириш жадвалини ёдла сақлаш учун эса кўргазмалар, расмлар қўйиш усулидан фойдаланган маъқул. Олайлик, тўрт карра беш тўртта бешнинг йиғиндисини эканлигини бола-га расмлар, мевалар ёки бармоқлар орқали тушунтирсак, улар карра жадвалининг мурраккаб эмаслигига амин бўлади. Шунингдек, дарснинг ташкилий қисмларига ҳам бефарқ қарамай, энг сўнида бугун нималарни ўрганганларини сўраш орқали ҳам ўқитувчи ўзини ўзи баҳолаши мумкин.

Мазкур ҳамкорлик бошланганидан сўнг фаолиятида қандай ўзгаришлар бўлганини сўраш мақсадида Комила Саъдуллаевага юзланди.

— Дарсга пухта тайёргарлик кўришни ўргандик ва ҳар кун қандайдир янгилик билан келиш кундалик эҳтиёжimizга айланди! Албатта, бунинг натижасида ўқувчиларимизнинг ўзлаштириш даражаси ҳам ортди.

МАКТАБГА ТЕКШИРУВЧИ КЕЛАМИШ?!

Ҳамза туманидаги 23-мактаб директори Гулбаҳор Тош-

матова бир воқеани кулиб эсга олди:

— Бир кун эрталабдан телефон бўлди ва мактабингизга малака ошириш институтидан профессор-ўқитувчилар боришяпти, дейишди. Жамоамиз билан «Текширувчи келаётган экан», деб ҳаяжонга тушдик. Нима камчилик топишаркан, деган ўй тилимизга чиқмаса-да, ниғоҳимизда зоҳир эди. Хуллас, дарс бошланмасдан олдин энг яқин ёрдамчиларимиз этиб келиши ва мақсадни тушунтириб, фанлар бўйича

лака ошириш институти профессо-ўқитувчиларидан қандай ёрдам олдингиз?», «Келажакда ҳам ҳамкорлик қилиш ниятидамизми?», «Мутахассисларга тақлиф ва истакларингиз...» каби саволлар асосида мулоҳазаларини билдиришди. Жавоблар орасида қуйидагича муносабатларни учратдик:

- Ўқув жараёни қизиқарли бўлиб, ўқувчилар билим самарадорлиги ошяпти.

- Ўқитувчилар ўз устида ишлагга масъулият билан қараяптилар.

- Ўқитувчи ва ўқувчи ўртасида дўстона муносабат ўрнатиш сирларини ўргандик.

- Медиаларс ўтиш, илғор педтехнологиялардан кўптармоқли фойдаланиш малакасига эга бўлдик.

— Илк бор мактабга келганимизда эҳтиёжларни ўрганган эдик, — дейди «Педагогик психология ва педагогик менежмент» кафедраси катта ўқитувчиси Дилфуза Абдуразоқова. — Мана, фанлар кесимида методик тавсиялар бериш ва ҳужжат юритиш, ўқувчилар билан ишлаш ва ҳамкасблар ўртасида соғлом рақобат муҳитини шакллантириш мақсадида олиб борган ишларимиз самарасини кўрсатаёти. Синфлар бўйича назорат иши, диктант ва тестлар олиб, кўрсаткичларни таҳлил қилганимизда мониторинг натижалари анча ўсганини кузатдик.

Президентимиз 1 октябрь — Ўқитувчи ва мураббийлар кунини муносабати билан йўлаган табригида таъкидлаганидек, «Бугунги кунда юртимизда барпо этилган, ўзаро узвий боғланиб, бир-бирини тўлдирадиган, уч босқичдан иборат узлуксиз таълим тизимини — бу умумтаълим ёки ўрта махсус, касб-ҳунар таълими бўладими, олий таълим соҳаси бўладими — буларнинг барчасини ягона бир гоё, умумий бир мақсад бирлаштириб турганини ҳаммамиз яхши англаймиз.

У ҳам бўлса, жондан азиз фарзандларимизни жаҳон илм-фани чўққиларини забт этган, чуқур билим ва ўз мустақил фикрига эга бўлган етуқ инсон ва мутахассислар этиб тарбиялаш, барча куч ва имкониятларимизни шу йўлда сафарбар этишдир, десак, олдимизда турган буюк вазифанинг маъно-мазмунини ифода этган бўламиз». Зеро, сўнгги йилларда малака ошириш ва қайта тайёрлаш институтлари, педагогика йўналишидаги олий таълим муассасалари билан умумий ўрта таълим мактаблари ўртасида мунтазам равишда йўлга қўйилаётган яқиндан ҳамкорлик ҳам ўзининг амалий натижаларини беради.

Насиба ЭРХОНОВА,
«Ma'rifat» мухбири

Tajriba, sinov, natija

Ижтимоий буюртма

Хар бир давр фан ва таълим зиммасига муайян вазифаларни юклайди. Утган асрнинг биринчи чорагида она тили таълимига оммиа ёппасига саводхон қилиш талаби қўйилган. Асрнинг иккинчи чорагида тилшунослик олдида адабий тил меъёрларини ишлаб чиқиш вазифаси турган бўлса, таълим зиммасида фаннинг бу борадаги ютуқларини амалиётга жорий этиш ва оммалаштириш ижтимоий буюртмаси турар эди. Хўш, бугунги кунда таълим, аниқроғи, она тили таълимига юклатилган ижтимоий буюртма нима, таълим воситалари унга қай даражада монанд?

Яшаётган асримиз тараққиёт суръатларининг беҳад тезлашгани, интеллектуал салоҳият, тафаккур дунёда яшаб қолишнинг асосий шарти эканлиги, техниканинг мисли қўрилмаган даражада юксалиши, маънавиятнинг тамаддун гаровига айлангани билан инсоният ҳозиргача бошдан кечирган даврлардан тубдан фарқ қилади. Бундай вазиятда таълимга қўйилаётган талаб ҳар доимгидан ҳам жиддий ва оғир бўлиши кўпчиликка аён. Негаки, глобаллашув даври, техника асрида ўқувчининг диққатини жалб этиш, ақлу идрокини тўри ва мақсадли йўналтириш осон кечмайди. Бугунги кунда ахборот манбалари шу қадар кўп, ранг-баранг ва такомиллашганки, таълим жараёнида ўқувчига маълумот ўқ қулай, энг замонавий, энг қизиқарли, энг осон усул билан етказилмас экан, кўзланган натижага эришиш қийин.

Сир эмас, собиқ тўзум даврида ўқувчи ва талабага билим бериш асосий ўринни эгаллаган бўлса-да, уларнинг мустақил, ижодий фикрлашига йўл қўймаслик иллати мавжуд эди. Шу боис мустақилликнинг дастлабки йилларидаёқ бутун мамлакат миқёсида таълим-тарбия, илм-фан, касб-хунар ўргатиш система-ларини жаҳоннинг илгор давлатлари тажрибасига таянган ҳолда тубдан яхшилашга эҳтиёж сезилиб, давлат аҳамиятига молик ислохотлар биринчи ўринда таълим соҳасидан бошланди. «Таълим тўғрисида»ги қонун, Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ишлаб чиқилди. Мактаб ва олий таълим олдида интеллектуал салоҳияти юқори, юксак маънавиятга ижодий тафаккур соҳибларини етиштириш талаби ижтимоий буюртма сифатида намоён бўлди. Бу эса, «тилимининг ўзига хос хусусиятларига бағишланган илмий ва оммабоп китоблар, ўқув қўлланмалари, янги-янги луғатларни кўплаб чоп этириш»ни (И.А.Каримов) талаб этмоқда.

Луғатлар тилга доир манбалар орасида тиллараро муносабатларни таъминлаш, тилининг грамматик қурилишини тадқиқ қилиш, тил меъёрларини белгилаш, жамият аъзоларининг миллий тафаккури, нутқ бойлигини ўстириш, иж-

тимоий-сиёсий онгини шакллантиришдаги бебаҳо хизмати билан алоҳида ажралиб туради. XX аср бошларида келиб, луғатлар таълим самардорлигини оширишнинг муҳим омили эканлиги эътироф этила бошланди; тилшуносликда лексикографиянинг янги лингводидактик йўналишдаги ўқув луғатчилиги тармоғи пайдо бўлди. Натижада жаҳоннинг илгор давлатларида мактаб учун махсус луғатлар яратилиб, таълим комплексининг узвий қисмига айлантирилди.

Талаб ва эҳтиёж

Ижтимоий тафаккурни юксалтиришда луғатларнинг роли беқёсслиги жаҳон таърибасида ўзини тўла оқлаган ҳақиқатдир. Инсоннинг мустақил фикрлаш, онг маҳсулини тўри ва раво баён қилиш қобилияти, ижодий тафаккурини ўстириш ҳаракатлари, одатда, ёшлигидан бошланади. Бунда таълимий воситалар

сади бўлади. Луғатлар — борлиқнинг лисоний таснифи, унинг билиш шаклига солинган кўриниши. Луғатлар сиралиб, бевосита мактаб учун яратилганлари «ўқув луғати» номи билан юрилади ва махсус мезонлар асосида тўзилади.

Луғатчилик тарихи бўйича олиб борилган изланишлар шуни кўрсатмоқдаки, илк луғат намуналари аслида мактаб учун яратилган ибтидоий ўқув қўлланмалари бўлган. Аниқроғи, ибтидоий мактабларда луғатлар дарслик вазифасини ўтаган. Дастлабки тўзилган луғатлар тахлили ҳатто айримларининг номланиши ҳам ўқув жараёнига мосланганини, таълимга йўналтирилганини кўрсатади. Масалан, Европада 1500 йили яратилган биринчи латинча-инглизча луғатини «Болалар учун хазина» ("Promptorium parvulorum"), 1487—1507 йиллари яратилган француз ва латин тилларидаги биринчи таржима луғатла-

зилган, мактаб луғатларини оммалаштириш учун давлат жуда катта молиялаштириш ишларини олиб борган. Инглиз, немис, рус мактаб ўқувчилари партаси ва китоб жаҳонидан ўтган асрлардаёқ дарсликлар билан бирга қатор луғатлар ҳам жой олган.

Кейинги йиллари жаҳон тилшунослигида ўқув луғатчилиги тармоғи лексикографиянинг энг ривожланган соҳасига айланди.

Ўзбекистонда ўқув луғатчилигининг аҳволи

Ўзбекистонда Европа тилшунослиги таъсирида ўқув луғатчилигининг алоҳида тармоғи юзага келган. Буни "Мактаб ўқувчилари учун" руқни остида нашр этилган айрим луғатлар исботлайди (ўтган асрнинг 70-йилларида нашр этилган имло луғатлари, Е. Поливановнинг "Қисқача русча-ўзбекча луғат"и ва ҳоказо).

жариб бўлингач, луғатлар таълим самарадорлигини ошириш воситасига айлантирилган.

Учинчидан, ўқув луғатларини яратиш, тўзилган луғатларни оммалаштириш, улардан фойдаланиш усулларини ишлаб чиқиш миллий таълимнинг юқоридаги хусусиятлари ҳамда катта сарф-харажатлар билан боғлиқ бўлиб, бу ҳам масаланинг кескин ҳал этилишини қийинлаштирар эди.

Тўртинчидан, ўқув луғатлари ўзликини англаш, тафаккур ва онгни шакллантиришнинг муҳим воситаси экан, миллий мактабларда болаларни мустақил фикрли, оғзаки ва ёзма нутқи раво, миллий кадриятларига содиқ қилиб тарбиялаш ҳукмрон мафкура манфадатлариға, совет таълим сиёсатида нашр этилган айрим луғатлар исботлайди (ўтган асрнинг 70-йилларида нашр этилган имло луғатлари, Е. Поливановнинг "Қисқача русча-ўзбекча луғат"и ва ҳоказо).

саоқли мактаб луғатлари ҳам рус тилини ўргатиш учун хизмат қилган.

Таълимнинг зарурий воситаси

Умумий ўрта таълимда ўқувчиларни мустақил ва ижодий фикрлашга йўналтириш, уларга миллий ўзлигини танитиш, онгида маънавий-маърифий юксалиш ҳосил этиш, ижтимоий, иқтисодий ва маданий ҳаётнинг ранг-баранг жабҳаларида, мулоқот ва муносабатнинг барча турида ўзбек тилидан бемалол, эркин, самарали, тўри фойдалана олиш, унинг чексиз имкониятидан баҳраманд бўлиш, нутқ одоби ва нутқий тактика сирларини эгаллаш билан боғлиқ зарурий қўникмаларни шакллантириш вазифаси она тили таълими зиммасидадир. Зеро, она тили таълимининг бош мақсади ижодий тафаккур соҳибларини етиштириш, ҳар бир мактаб битирувчисининг ўз она тилида тафаккур маҳсулини ёзма ва оғзаки усулларда, нутқ шартиниға мос равишда тўғри ва раво ифодалаш, ўзгалар фикрини тўри қабул қилиш қўникмаларини шакллантириш, малакаларини ҳосил этишдан иборатдир.

Когнитив асосда яратилган она тили дарсликлари билан ишлаш дарсликка ёрдамчи воситаларни кенгайтиришга, луғат ва турли ахборот банкларини яратишга бўлган талабни янада оширди. Умумий таълимнинг давлат таълим стандартида она тили ўқитишнинг зарурий воситалари сирасига дарслик билан бир қаторда ахборот банки сифатида луғатлар ҳам киритилди. Тилшунослигимизда янги «ўқув луғати» термини пайдо

бўлиб, оммалаша бошлади.

Юқорида айтилганидек, луғатчилик тарихи бўйича олиб борилган изланишлар илк луғат намуналарининг мактаб учун яратилганлиги, барча умумий луғатлар мактаб луғатларининг такомиллашган кўриниши эканлигини тасдиқламақда.

Луғатларнинг тил ўргатиш ва ўрганиш жараёнида юқори самара бериши, натижаларнинг қўтилганидан ортиқ бўлиши — ўқув луғатчилиги қамровининг янада кенгайишига сабаб бўлди. Асосий вазифаси бегона тилларни ўқитиш ёки маъноси тушунарсиз сўзларни изоҳлаш бўлган луғатлар XX аср бошларидан она тили ўқитишнинг муҳим воситаси сифатида эътироф этила бошлади. Замонавий мактаб учун махсус луғат яратиш ҳаракатларининг пайдо бўлиши таълимга илгор педагогик технологияларни жорий этиш, хусусан, ретроскопик таълимдан вербал когнитив таълим

йўналтирувчи машқ ва топшириқлардан иборат дарслик ҳажми бир неча баравар қисқаради. Бу эса ўз-ўзидан унга сарфланаётган давлат маблағининг ҳам тежалишига олиб келади.

Умуман, замонавий таълим воситалари айсбергни эсга солиди. Дарсликни айсбергнинг сув юзидаги, ёрдамчи воситаларни сув остидаги қисмига қиёслаш мумкин. Ёки дарслик бамисоли тепловоз бўлса, ахборот банки унга тиркалган вагонлардир. Тепловоз вагонларсиз ўз вазифасини бажара олмайди.

Муаммо — ечимнинг онаси

Хуллас, ўқув луғатларига талабнинг ошаётгани маълум. Турмуш тарзи, ҳаёт суръатларининг ўзгариши биринчи навбатда тилда акс этади. Бугун янги тушунчалар, номлар пайдо бўлди, ички ва ташқи имкониятлар асосида тилимиз лексикаси кескин бойиди;

кўпгина тушунчалар иқтисодий-сиёсий, маънавий-маданий жиҳатдан эскирди, талайгина сўзлар истёъмолдан чиқиб, бугунги авлод учун изоҳталаб бўлиб қолди. Бундан йигирма-ўттиз йил аввал мактаб дарсликларида луғат деярли илова қилинмас эди. Ендилқда ҳар бир мактаб, лицей, касб-хунар коллежи учун яратилган дарсликларнинг сўғида, ҳатто баъзан ҳар бир бўлим охирида луғатларга кўзимиз тушади. Бу луғатларнинг табиий равишда таълимнинг таркибий қисмига айланиб бўлганидан далолат бермоқда.

Бугун фақат она тили фанидан эмас, балки бошқа фанлардан ҳам умумий (мактаблар учун, академик лицей, касб-хунар коллежлари учун), мавзувий ўқув луғатларига эҳтиёж ошиб бормоқда. 2006—2009 йиллар оралиғида "Янги аср авлоди" нашриётида йигирмага яқин ўқув луғатлари тузувчилар ҳисобидан нашр этилди. Баъзиларининг эҳтиёж тўғрисида Халқ таълими вазирлиги томонидан маълум бир адалда қайта нашр қилинган ҳам юқоридаги фикрни исботлайди. Жумладан, "Ўзбек тилининг сўз таркиби ўқув луғати" (2007—2009), "Ўзбек тилининг сўз ясалиши ўқув луғати" (2008), "Ўзбек тилининг зид маъноли сўзлар ўқув луғати" (2007—2009), "Ўзбек тилининг сўзлар даражаланиши ўқув луғати" (2007—2009), "Ўзбек тили иборалари ўқув луғати" (2007—2009), "Ўзбек тилининг шаклдош сўзлар ўқув луғати" (2007—2009), "Она тили. Қомус" (2009) китоблари каби

ўнлаб луғатлар дастлабки таъриб сифатида юзага келди. Бироқ тилшунослигимизда ўқув луғатчилиги соҳаси етарли даражада шаклланмагани, қолaversа, луғатлар нашри билан боғлиқ молиялаштириш системаси яратилмагани сабабли мазкур луғатларни замонавий луғатлар даражасида деб бўлмайди. Улар такомиллашган янги ўқув луғатлари учун сўзликлар вазифасини бажара олади, холос.

Ўзбек ўқув луғатчилигининг кейинги тараққиёти қуйидаги муаммолар ечими билан боғлиқ:

- 1) ўзбек лексикографияси негизида ўқув луғатчилиги тармоғини ташкил қилиш;
- 2) ўқув луғатчилигининг назарий ва амалий масалалари билан шуғулланадиган доимий анжуман ташкил этиш;
- 3) ўқув луғатларининг лингвистик ва педагогик асосларини яратиш;
- 4) ўқув луғатларини тузиш принципларини ишлаб чиқиш;
- 5) ўқув луғатларини тузиш назарияси ва амалиёти билан шуғулланувчи марказ ташкил қилиш;
- 6) луғатларни нашр қилишни молиялаштириш;
- 7) яратилган луғатларни таълимнинг тўла ёрдамчи воситасига айлантириш, она тили бўйича дастур ва дарсликлар мундарижасини шу мақсадда қайта ишлаб чиқиш, ўқувчининг луғатлар билан ишлаш қўникма ва малакасини шакллантириш, ҳар бир луғат учун унинг иш услуби билан таништирадиган илмий-методик кўрсатмаларни ишлаб чиқиш;
- 8) ўқув луғатларининг электрон версияларини яратишни йўлга қўйиш.

Бу муаммоларни ҳал қилиш тилшунослар зиммасига қатор вазифаларни юклайди. Аввало, ўқув луғатларини яратиш билан шуғулланувчи соҳа ёки соҳаларни аниқ белгилаб олишимиз зарур. Чунки бу муаммо билан тилшунослик ва бошқа фанлар ҳам (зеро, барча фанлар бўйича ўқув луғатларини яратиш зарурати бор), таълим методикаси, ахборот технологиялари ва ўзга соҳалар ҳам шуғулланиши мумкин. Демак, ўқув луғатчилиги ўзида соҳалар қўшиливини акс эттиради.

Тилшуносликда ўқув луғатчилиги назарияси, амалиёти билан боғлиқ тадқиқотларни кучайтиришимиз, «тилшунослик тилшунослик учун», «диссертациялар илмий даражалар учун» аъналардан воз кечиб, тадқиқотларни мавжуд луғатлар тахлили даражасидан уларни яратишнинг илмий асослари тадқиқи даражасига кўтаришимиз лозим.

Бахтиёр МЕНГЛИЕВ,
филология фанлари доктори,
профессор,
Башорат БАХРИДДИНОВА,
филология фанлари номзоди, доцент

«МАЪНОДОШ СЎЗЛАР АЛГОРИТМИК ЎҚУВ ИЗОХЛИ ЛУҒАТИ» КЕРАК!

Она тили таълими жараёнида ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш кенг қамровли электрон ахборот банки бўлишини тақозо қилади. Бу ахборот банкида мавзуй асосда қўрилган матнлардан ташқари ўқув луғатлари, қомуслар, маълумотномалар асосий ўринни эгаллайди. Таълимнинг бу ёрдамчи воситаларидан фойдаланмасдан ўқувчида изланувчанлик ва ижодкорлиқни, мустақил тафаккур асосида танлаш малакасини ошириб бўлмайди. Ўқув луғатлари сирасида "Маънодош сўзлар алгоритмик ўқув изоҳли луғати" ўқувчиларнинг сўз бойлигини ошириш ва сўз танлаш малакасини шакллантиришда жуда муҳимдир. Шу боисдан ушбу луғатни тузишга эътибор қаратилиши лозим.

Она тили таълимининг ёрдамчи воситаси сифатида фойдаланиладиган мазкур луғатда маънодош сўзлар алифбо тартибиде, синонимик қатор ҳолида, даражаланган кўринишда бериллади:

Адолат [а], одиллик, адл [а]
Адолатли, одил [а]
Адолатсизлик, ҳақсизлик, бедодлик
Адоват [а], кек, хусумат [а].

Дастлаб ҳар бир синонимик қатордаги сўзлар маълум бир барқарор белги асосида даражаланади. Бунда синонимларнинг ижобий/салбий бўёқлари, эскирган/замондош/янгилиги, қўлланиш даражаси шундай белги сифатида қаралиши мумкин. Даражаланиш қатори тўзилгандан кейин ҳар бир синонимик қатордаги биринчи турган сўз асосида алифбо тартиби тузилади. Бир синонимик қатор берилгандан кейин бу қаторга кирувчи ҳар бир сўз изоҳланади. Изоҳлашда, албатта, сўзларнинг градуонимик фарқлари эътиборга олинади.

Луғатни яратишда асосий манба сифатида 1974 йили нашр қилинган "Ўзбек тили синонимларининг изоҳли луғати" (А.Хожиев), ўзбек тилининг 5 томли изоҳли луғати ҳамда О.Шукуров ва Б.Бойматованинг 2009 йили чоп этилган "Ўзбек тилининг маънодош сўзлар ўқув луғати"дан фойдаланилади.

Жамият билан биргаликда тил ҳам ривожланар экан, бугунги кунда юз бераётган ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий ўзгаришлар маънодош сўзлар тараққиётига ҳам ўз таъсири кўрсатмоқда. "Ўзбек тилининг маънодош сўзлар ўқув луғати"ни тузишда "Ўзбек тили синонимларининг изоҳли луғати" академик нашрини яратиш учун таянилган принциплардан ташқари ўзбек ва дунё тилшунослигида лексикографик амалиётга шиддат билан қириб бораётган даражаланиш лингвистик қонуниятга асосланади. Аънадагидан фарқли равишда алгоритмик луғатда:

- а) изоҳлар ўқувчиларбоп қилиб баён этилади;
- б) луғатдаги ҳар бир сўз қидирув дастурига бўйсундирилади;
- в) қатордаги бош сўз(доминанта) белгиланади ва бошқа сўзлардан бирор-бир йўсинда яққол кўриниш турадиган қилиб ажратилади;
- г) синонимик қатор даражаланиш қонуниятига бўйсунганлиги сабабли қаторни тузишда рангларнинг спектрал ўсиш кўринишидаги фарқланишига таянилади;
- д) ўқувчиларнинг луғат билан ишлаш самарадорлигини ошириш мақсадида маънодош сўзларнинг ўз ёки ўзлашма қатлам эканлиги бериллади;
- е) бирдан ортиқ синонимик қаторга кирувчи сўзлар маълум бир белги асосида бундай хусусиятга эга бўлмаган бошқа сўзлардан фарқланади.

Ўзбек аънавий лексикографиясида ҳали даражаланиш лингвистик қонуният сифатида кашф этилмаганлиги боис аташ семалари билан фарқланувчи айрим сўзлар ҳам синонимик қаторлардан ўрин олган ҳоллар учраши мумкин эди. Мазкур қонуният тилшуносликда ўз ўрини топгандан кейин луғавий маънодошлик семемаси таркибидеги аташ ва вазифа семалари бир хил, ифода семалари ҳар хил бўлган, бир турдаги нарсас-буюм, белги-хусусият, ҳаракат-ҳолатни ифодолловчи лексемаларо муносабатлар сифатида тушунилиб, даражаланиш ҳодисаси сифатида умумий аташ семалари бир хил, лекин маълум бир семанинг турли даражасини ифодолловчи лексемалар тушуниладиган бўлди. Ўзбек тилшунослигида даражаланган сўзларни махсус тадқиқ қилган Одилжон Бозоров, Шоира Орифжонова, немис лексикографиясига даражаланиш қонуниятини олиб кирган ўзбек олимаси Нофиза Вохидова-ларнинг муштарак фикрларига қўра, градуонимларда луғавий парадигма бир етакчи(доминанта) бирлик атрофида уюшади, шу боис ўзбек тилидаги "дарча" ва "дарвоза" сўзларининг маъноси "эшик" етакчи сўзига нисбатан талқин этилади ва улар синонимлар эмас, балки градуонимлардир. Шу сабабли маънодош сўзлар алгоритмик луғатида синонимлар аташ маънолари билан фарқланувчи градуонимлардан фарқланади.

Дилдора АХМЕДОВА,
Қарши шаҳридаги 39-мактаб ўқитувчиси

— Ойи, ана синфдошим Нигораникидек кофта, — деди бозор айланиб юрган қиз онасини тўхтатиб.

— Сўра-чи, неча сўм экан? — деди она.

— Қаранг, ойи, ялтироқ тугмачаларини! Юбкасиям бор экан, камарининг катталигини! — деди ҳайратини яширолмаган қиз.

Она сотувчидан кофтанинг нархини сўраб билгач, хо-муш тортди...

— Жудаям қиммат экан, қизим. Ҳали синглинг ва укангга ҳам кийим олишимиз керак. Яна, жуда тор, юбкаси ҳам калта экан, — деди норози оҳангда...

Мактаб ўқувчиларининг кимўзарга кийиниши ота-она учун қийинчилик туғдиради. Бозор расталарини тўлдириб турган ўқувчилар кийим-кечагидан ҳар ким ўз оилавий шароитига қараб танлаб харид қилади. Бундай пайтлари фарзанд ва ота-она ўртасидаги баҳсга ҳам гувоҳ бўламиз. Бола танлаган кийимлар нархи баланд бўлса, катталар танлаганини ўйли-қизлар қабул қилолмайди. Яна бир жиҳати шундаки, айрим кийимлар ўқувчилар учун ишлаб чиқарилган бўлса-да, мактабга умуман мос эмас. Лекин ўғил-қизлар ўртасида талабгорлари анчагина. Савол туғилади: мактаб формаси қандай бўлиши керак, бу борада аниқ кўрсатмалар ишлаб чиқилганми?

Халқ таълими вазирлигининг "Умумий ўрта таълим мактабининг ички тартиб-қоидаларини такомиллаштириш тўғрисида"ги 177-сонли буйруғига мувофиқ, барча таълим даргоҳларида ички тартиб-қоидалардан келиб чиққан ҳолда ўқувчилар ва устоз-мураббийларнинг кийинишига қўйиладиган талаблар жорий этилиши керак. Ҳар бир мактаб раҳбарияти ота-оналар ҳамда жамоатчилик билан келишган ҳолда ягона формани татиқ этиш ҳуқуқига эга.

— 2009 йилдан буён нафақат ўқувчилар, балки ўқитувчилар учун ҳам форма жорий этганмиз, — дейди пойтахтимиздаги 144-умумтаълим мактаби директорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Наргиза Мадраҳимова. — Илгари юқори синф қизлари катта-катта зирак, бўйин ва билакларига тақинчоқ тақиб келарди. Кофталар ута тор, юбкалар тиззадан баландда эди. Бундай ҳолатларга чек қўйиш мақсадида мактаб маъмурияти билан келишган ҳолда ягона либосга ўтдик.

Қизлар учун оқ кофта, кўк юбка ва шу рангда нимча. Ўғил болалар учун эса оқ кўйлак, кўк шим ва нимча танланган. Аксарият мактабларда шим ва юбка қора рангда, биз кўк рангга танландик, чунки бу ранг кайфиятни кўтарди. Бу йил биринчи синфга 157 нафар ўқувчи

«БИЛИМ БИЛАН МУСОБАҚАЛАШАМИЗ!» дейди мактаб ўқувчилари

қабул қилинди. Уларга ҳам худди шундай форма тиктирилди. Бошланғич синф ўқувчиларига либослар нархи 35 мингдан 40 минг сўмгача, юқори синфлар учун 45 минг сўм атрофида. Кам таъминланган оила фарзандларига чегирма қилинди. Мактабда ягона формага ўтилиши ўқувчилар орасида маънавий-ахлоқий муҳит янада яхшиланиши ва барқарорлаштишига кўмаклашди. Табақаланишга йўл қўйилмайди.

— Аввал бозорга бориб, мактаб учун икки ёки ундан кўпроқ кийим танлаб, сотиш олардик, — дейди 9-синф ўқувчиси Нодири Сафиева. — Ўқув йили бошланиши билан ким қандай кийиниб келишини кузатардик. Уст-бошимизни соатлаб муҳокама қилардик. Қиммат кийимлилар бир тараф, олми кийинганлар эса бир тараф бўларди. Баъзан тортишишлар ҳам юз берган. Ҳозир вазият бутунлай бошқача — ҳаммамиз бир хил кийимдамиз. Кийим-кечакни муҳокама қилишга эмас,

ўқишга кўпроқ диққат-эътибор қаратилмоқда.

Ўсмир ёшидагилар атрофдагиларга ўз «мен»ини кўрсатиш пайида бўлади. Айрим ўғил болалар сочини ўстириб, ялтилатиб, қизлар эса тор кофталарда, қиммат тақинчоқлар тақиб мактабга келишади. Улар шу йўл билан эътибор қозонишга уринадилар. Бундай ҳолатларни бар-тараф этиш учун Халқ таълими вазирлиги томонидан «Умумий ўрта таълим мактаб ўқувчилари ва ўқитувчиларининг одоб-ахлоқ қоидалари» ишлаб чиқилган. Қоидаларда ўқувчилар муассаса низомида белгиланган тартибда кийиниши зарурлиги алоҳида таъкидланган. Бу ўқувчининг чалгимасдан билим олишига имконият яратди.

Кийимнинг андозаси ва дизайни ҳар бир мактабнинг худудий хусусиятлари билан боғлиқ ҳолда яратилади. Ўқувчиларнинг ёши, жисмоний ривожланишига эътибор қаратилади. Қисқаси, либос ўлчами, шакли, ранги барчага маъқул келиши лозим.

— Меҳнат фани ўқитувчиси-симан, тикувчиликдан хабарим бор, — дейди 144-мактаб ходими Маҳбуба Пулатова. — Биз танланган мато кам гижим бўлади. Ўқувчиларнинг ўсишини инobatга олиб, кийимларнинг ички тарафидан уч сантиметргача захира қолдириб. Кейинги ўқув йилида ҳам кенгайтириб кийиш мумкин.

Сурхон воҳаси ўзига хос иқлимга эга: ёзда жуда иссиқ бўлса, кузга бориб тезда совуқ тушади. Мактаб ўқувчилари ана шу иқлимга мослаб кийинадилар. Денов туманидаги 1-умумтаълим мактаби педагогик жамоаси болалар-

да кийиниш маданиятини шакллантиришга катта эътибор қаратади.

— Мактабимизда ягона формага ўтилганига йигирма йил бўлди, — дейди директор Хосият Қороева. — Ҳар йили май ойида ота-оналар иштирокида йиғилиш ўтказиб, янги ўқув йили учун кийим борасида бир тўхтамга келамиз. Ўғил болалар учун қора костюм-шим, оқ кўйлак, қиз болаларга эса ҳаворанг узун кофта ва оқ фартук танланган. Бизда иқлим ўзгарувчан, шунга мос мато танлашимизга тўғри келди. Боласи 1-синфга қабул қилинган ота-оналарга форма намуналарини кўрсатамиз ва шу бўйича ишга киришамиз.

Анча йиллар илгари бир мактабда бўлгандик. Ўқувчиларни ўқитувчилардан ажратолмай қайтганимиз ёдимда. Ўсмир қизларнинг ўзига оро бериб, бежирим сумкачасини ўйнатиб юриши ҳайрон қолдирган. Шунда ўқитувчиларни кузатдик. Уларнинг ўқувчилардан қолишмайдиган даражада кийинганини

кўриб, муаммонинг илдизи қаердалигини дарров англадик.

— Ўқувчилар жуда зийрак бўлади. Оилада ота-онасидан, мактабда эса ўқитувчидан ўрнат олади, — дейди Термиз шаҳридаги 11-умумтаълим мактаби директорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Дилбар Муҳаммадиева. — Қизлар ота-онасига ўқитувчимникидай

телефон ёки сумка олиб берасиз, деганларини ўзим ҳам кўп эшитганман. Шу боис ўқитувчилар ҳам ўз кийимига эътиборли бўлиши талаб этилади. Мактабимизда кенгаш ўтказиб, ўқувчилар учун ҳам, педагоглар учун ҳам ягона форма жорий этдик. Ҳар бир синф раҳбарига болаларнинг юриш-туришини баҳолаб борувчи дафтар тутиш вазифаси юклатилган. Ҳар душанба кунини директор билан синфларни назорат қилиб чиқамиз. Бундан ота-оналар ҳам мамнун.

Ўқувчиларнинг чалгимасдан билим олишлари, кўча-кўйда одоб-ахлоқ қоидаларига риоя этишлари учун мактабда жорий этилган форма муҳим роль ўйнайди. Билим масқанида ҳамма бир хил кийимда юриши қайси-дир маънода таълимга бўлган эҳтиромдан дарак беради. Ўқувчи мактаб формасини кияр экан, ўқиш-ўрганишга руҳан тайёрланади. Ўзини тутиши ҳам шунга яраша бўлади.

Феруза ХОЛМУРОВА,
«Ma'rifat» муҳбири

ОРЗУ ҚИЛИШДАН ЧАРЧАМАҢГ

Орзу! Сен ҳар бир инсоннинг вужуди ва қалбида туғён уруви туйғусан. Сен билан ҳаёт ғузэл, сен билан инсон келажакка интилади. Шундай қудратинг борки, одамлар фақат сенга талпинишди. Сен эса оппоқ парк қанотининг янада юқори кўтариб, парвоз қиласан. Кимдир нафис қанотининг силлаб эркалашга муяссар бўлади, кимгадир бу насиб этмас. Лекин ҳар бир киши сенга етишишига ишонади. Базан сендек оқ қабуларнинг армон отлик бургут чангалида қийналаётганини кўриб, ёрдамга шошиламиз. Сен эса шифобахш малҳамин билан армон қўланқасини бар-тароф этасан.

Яхши ният — ёрти мол, деган гап бор. Менга қолса, эзгу ниятни бус-бутун молга қийслаган бўлардим. Ахир, ярим билан бутуннинг фарқи бор. Яримтага эмас, бутунликка интилиб яша-

ганга нима етсин? Баъзилар бор, ҳаддан ташқари романтик ва ҳаёлча, амалга ошириш қийин бўлган ишларни орзу қилишади. Атрофдагиларга бу эриш туюлиб, «Эсинг жойидами?» дейишади. Шундай пайтда мен «айбдор»га тасалли бергим келади. Ахир,

Tuyg'u

орзу қилиш айбми? Бунинг устига, ўлимдан бошқа ҳамма нарсанинг чораси борлиги ҳам рост-ку?

Орзу — чексизлик олами, ҳаёлан унга бир зумда эришгандек бўласан. Аммо амалда унга етишмоқлик йўлида машаққат чекишга, азоб-укубат тортишга, сабрбардошли бўлишга мажбурсан. Ана шундагина орзу сенга ўзининг шириндан-шакар мевасини тортиқ этади.

Азизларим, биз барчамиз орзулардан яралган-

«Ma'rifat» ga maktublar

E-mail:
info@marifat.uz

миз, ният ва мақсад бу йўлда бизга эш ва ҳамроҳ бўлган. Бу жуда ҳам оддий ҳақиқат. Орзусини амалга ошириш йўлида курашган кишига омад ва бахт қулиб қоккан. Шундай бўлгач, орзу қилишдан, пок ниятни рўёбга чиқаришга интилишдан чарчаманг.

**Мафтунабону
МИРЗАХУҲАЕВА,
Тошкент эстрада-
цирк коллежи
ўқувчиси**

Ўқув йили бошида янги синфни қабул қилиб олдим. Уларга қараб кунга кеча лицей, касб-хунар коллежга кузатишган ака-опаларини эсладим. Ҳозир касб-хунар сирларини ўрганишга катта иштиёқ билан киришган собиқ ўқувчиларим бошланғич таълимдан бешинчи синфга эндигина қадм қўйган пайтлари ҳадик ва ҳаяжон ичра менга қокиб турарди. Бирмунча қийналишган ўқув дастурларини ўзлаштириш, турли фан ўқувчиларидан

МАКТАБДАГИ ФАРЗАНДЛАРИМ

сабоқ тинглаш, синф тарбиявий соат машғулотларида иштирок этиш... бу болажонларга бутунлай бошқача муҳит бўлиб туюлганини англадим. Уларга худди онадек меҳрибон, отадек ғамхўр мураббий даркор эди. Ана шундай хислат синф раҳбарига мужассам бўлмаса, бу вазифани у ўз гарданига олгани маъқул.

Ҳар кун ҳар дақиқа мак-

бўлса, кейинги чоракда ўша болага қўллашиб, ёрдам қилишини чўзишга қўлқиб олдик. Йиғилишнинг иккинчи қисмига ота-оналар таклиф қилинарди. Уларни ҳам ўз фарзандларининг ўзлаштиришдан тўлиқ хабардор этаман, зарур тавсиялар бераман... Шу тарика бир-бирини елдек қувиб, беш ўқув йили ўтди. Болажонларим ақлан, жисмонан ўсди, ривожланди. Уларнинг ҳар бирини меҳр-муҳаббат билан бағримга босиб хайрлашдим, омад тиладим. Тўғриси, қўзимга ёш қалқиб, киприкларим намланди. Собиқ ўқувчиларим ҳозир таълимнинг кейинги босқичини академик лицей ва касб-хунар коллежларида давом эттиришмоқда. Янги синфимдаги ўғил-қизларимга ҳам кун сайин меҳрим тов-ланиб бораёпти.

**Ойдин ЙЎЛДОШЕВА,
Яккабўғ туманидаги
13-ИДУМИ
ўқитувчиси**

ЭНГ ЯХШИ МАСЛАҲАТГҲ

Киши мушқул вазиятга тушса, ота-онасидан, дўстидан, турмуш ўртоғидан маслаҳат сўрайди. Тўғри, уларнинг йўл-йўриги, панд-насихати ҳам керак. Бироқ бизга энг яхши маслаҳатгўй, аслида, китобдир.

Бу ҳақда кўп гапирилган, аммо ўқувчи бўлганимиз учун ҳам ақл дурдонасини тарғиб-ташвиқ этишдан асло чарчамаймиз. Ҳар кун дарсликдан фойдаланиб, ўқувчиларимизга сабоқ берамиз. Дарслик ноёб китоблигини, унга ҳар бир фаннинг назарий асослари сингдирилганини уқтирамиз. Аммо ўқувчи маънавий оламни ривожлантирадиган бадиий адабиёт намуналари ҳам борки, уларни мутолаа қилиш энг мароқ-

ли машғулоти ҳаёлимиздан ўтиб туради. Ҳар дурс якунида ўқувчиларимизга битта шеър ёки ғазал, лоақал байт ёддириб қўямиз. Уларнинг сони ўн тага етганда қўшимча дарс

Bugunning gapi

эълон қилиб, таҳлилга киришамиз. Ўқувчиларнинг баҳс-мунозараларга киришганини кузатиш бизга завқ бағишлайди. Келгуси машғулот қачон бўлишини сўрашса, демек, биз уларни китобга, шеър-иятга, ғазалхонликка қизиқтира олибмиз-да, дея суноамиз.

**Холисон
ЖОНОНОВА,
Ойбек НАЗАРОВ,
Кўкон шаҳридаги
12-умумтаълим
мактаби
ўқитувчилари**

Мадина ўн беш ёшда, онаси отасидан унга ҳам кўпчилик тенгқурларидеги каби уяли телефон олиб беришини сўрайди. «Ҳозирдан унга телефоннинг нима кераги бор?» дея ота эътироз билдирганида, Моҳира опа «Нима бўпти, ҳозир ҳаммада телефон бор, ҳар дақиқа қаердалигидан хабардор бўлиб турамиз. Ана, қўшнларнинг муштдайгина болалари ҳам шу матоҳин ишлатиб юрибди. Мадинанинг улардан қаери кам?» дея турби олди. Шодмон ака хотинига ортиқча қаршилиқ қилолмади.

Мадина синфдошлари орасида алоҳида обрў-эътиборга эга. Чунки унинг қўлида энг сўнгги русумдаги телефон, бунақасини унча-мунча одам ололмайдди. Бу телефонда нафақат гаплашиш, балки турли хил йўллар бўлиб, видеоклип томоша қилиш, тасвирга тушириш, интернетга кириб, хоҳлаган маълумот олиш мумкин. Ҳар гал-гидек бугун ҳам дўгонларнинг фикри ҳаёли Мадинада. Тезроқ дарс тугаса-ю, кечагина интернетдан олган турли кўринишдаги клип ва фильмларини томоша қилишса...

Ўсимир қизлар телефон орқали жўяли бир фильм томоша қилишадими? Интернет орқали оммага узатилаётган клип ва фильмларнинг аксариятида беҳаёлик, ур-йиқит, олди-

Ҳозирги глобаллашув даврида «оммавий маданият» ҳуружи турли кўринишда намоён бўлиб тургани рост. Бирини сифатли, бирини қулай, яна бирини бежирим деб ҳисоблаб, ажнабий кийимларни эгнимизга олиб олаёلمиз. Катта-кичик бозорлар бизга ёт кийим-кечаклар билан тўлиб-тошган. Тўғри, маҳсулотни ишлаб чиқараётган фирма қайси мамлакатга қарашли бўлса, ўз тамғасини босади. Аммо ҳар қандай турдаги кийим-бошларнинг юртимиз бозорларига бемалол кириб келиши, истеъмолчиларга тортиқ этилиши кишида ташвиш уйғотади.

КИЙИНИШ ВА ДУНЁҚАРАШ

Бу ҳол, айниқса, ёшлар ҳатти-ҳаракатида кўпроқ кузатиляпти. Айрим давлатларнинг байроғи ёки бошқа бирор белгиси туширилган кийим-кечакларни кийиб олган йигит-қизлар гўёки ўзини ўта замонавий деб ҳисоблайдилар. Аслида эса, бу гўлликдан, ўз миллатини менсимасликдан бошқа нарсас эмас.

Тўй-маросим ёки байрам тадбирларида ўзбекона либос кийган қизларни кўрсак, қўзимиз яшнаб, дилимиз қувнайдик. «Бўларкан-ку!» деб қўямиз. Бироқ нима учун миллий либосларни фақат тўй-маъракаларда кийиш керак? Ўзимга ўзим савол берман, жавобини эса тополмайман. Балки бунга сизнинг жўяли жавобингиз бордир?

Сулаймон МАРДИЕВ

Siz nima deysiz?

ТЎГАРАКДА ИНГЛИЗ ТИПИ

Инглиз тили тўғраги раҳбари Дилшоода Алимова ўқувчиларнинг қўлларига инглиз тилидаги ҳар хил қўлланма ва лугатларни кўриб, хурсанд бўлди. Ўтган галги машғулотда мураббий «Кимнинг уйида қандай манба бўлса, олиб келсин!», деган эди. Қаранг-а, ўттиз ўқувчиси ўттиз хил китоб кўтариб келибди. Дилшоода уларни бирма-бир

Qaror va ijro

кўздан кечирди ва инглиз тилини оддий усулда ўргатса бўладиган қўлланмаларни танлади. Тўғриси, бундай ўқув адабиётлари ўзида ҳам етарли... Дарвоқе, Самарқанд шаҳридаги вилоят «Баркамол авлод» болалар марказида янги 2013-2014 ўқув йилидан инглиз тили тўғраги фаолияти йўлга қўйилди. Икки гуруҳ ташкил қилиниб, ўғил-қизлар 15 нафардан тақсимланди. Улар Самарқанддаги турли

умумтаълим мактабларининг ўқувчиларидир.

— Президентимизнинг 2012 йил 10 декабрдаги «Чет тилларни ўрганиши тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»-ги қарори ижросини таъминлаш учун ташкил қилинган тўғракар иштиёқманда ўқувчилар анча кўп, — дейди марказ раҳбари Гўлшод Бобо-жонов.

Тўғракар машғулотида ўқувчининг мактабда эгаллаган билими янада мустаҳкамланади. Янги очилган учун ҳали тўғракар машғулотида ўқув дастури ва режаси такомиллаштирилиши керак. Қолаверса, марказ вилоят ташкилоти бўлгани боис, барча туманлардаги «Баркамол авлод» болалар марказларида ҳам шу йўналишда услубий-ташқилий жиҳатдан ёрдам кўрсатади.

Тоҳир НОРКУЛОВ

Dolzarb mavzu

лиги издан чиқишини тасаввур қилармикан? Ҳомиладор аёллар ва асаб касалликларидан азият чекадиган кишилар кунига 15 дақиқадан ортиқ телефонда гаплашмагани маъқул. Агар бу қоидага риоя қилишмаса, қисқа муддатдан сўнг хотира пасайиши, уйқусизлик ёки тез-тез тушқунликка тушиш ҳолатлари кузатилади. Бўлажак оналарнинг уяли алоқа воситасидан кўп фойдаланиши чақалокларнинг йиғилоқи, касалманд ва нимжон бўлиб туғилишига ҳам сабаб бўлар экан.

Мобил телефонидан оммавий равишда фойдаланилаётгани замона заили. Уни ўринли ишлатиш яхши, аммо муккасидан кетиш, кеча-кундуз «ёпишиб» олиш инсон маънавияти ва соғлиғида фожиа яса-шини унутмайлик.

Зилола ИБРОҲИМОВА
Навоий вилояти

**Мактубларни Хулқар
ТҲИМАНОВА саралади.**

ТЕЛЕФОН ТАЙЁР ДАСТЁРМИ ЁКИ...

қочди манзаралар намоиш этилишини барчамиз яхши биламиз-ку. Бунин томоша қилаётган ўтиш давридаги ўсимир қизларнинг маънавий оламида қандай ўзгариш рўй беришини ота-оналар англаб етасмикан? Мадина ва синфдошларидан номига бўлса ҳам сўранг-чи? Охириги маротаба қачон, қандай китоб ўқиган? Ёки дарсдан ташқари мустақил ёки олган бирор шеърни айтиб бера оладими? Ахир, бугун мактаб партасида билим эгаллаётган ёшлар — келажакимиз, миллий қадриятларини ўзидан кейинги авлодга етказиб берувчи занжирлар-ку! Бир-биридан зиёда спорт мажмуала-

ота-она рўзгорининг, жигарбандининг кам-қўстини тўлдириб олинишда тинимсиз меҳнат билан овора бўлса-ю, бола тушлик учун берилган пулни мутлақо бошқа мақсадларга сарфласа, бунинг оқибати қандай бўларкин? Ёки телефонга муккасидан кетиб, турли сайтларда нотаниш йиғилар билан танишиб, алмойи-жалмойи суҳбатлар қилиб юрса.

Мадинадек қизларнинг ота-онаси фарзандларидан хоҳлаган вақтида бохабар бўлиши учун, ўртоқларидан кам бўлмасин, дея маана шу матоҳга рўзгоридан пул ажратиб олиб берган. Аслида, фарзандларини баркамол, XXI аср техно-

логияларидан хабардор, мустақил фикрловчи шахс қилиб тарбиялашни мақсад қилган оила бошлиқлари учун бошқа имкониятлар ҳам муҳайё-ку? Биз уяли алоқа воситасининг инсон маънавиятига салбий таъсири хусусида кўп эшитганимиз, организмга етқа-

Бундан ўн беш-йигирма йиллар аввал линзалардан жуда кам фойдаланиларди. Сабаби, уларнинг кўзга, кўриш қобилиятига катта зиёни бор, деб қараларди. Бироқ ҳозир кўриш қобилияти сустлашган инсонларнинг катта қисми бу ихтиродан унумли фойдаланишмоқда. Шундай бўлса-да, ҳамон линзаларнинг зиёнидан хавфсирайди-ган инсонлар ҳам йўқ эмас. Бугун ана шу ихтиронинг фойда ва зиёнлари борасидаги кўплаб маълумотларни эътиборингизга тақдим этмоқчимиз.

КОНТАКТ ЛИНЗАЛАР ТАРАҚҚИЁТИ

Кўз учун линзаларнинг яратилиш тарихи ўрта асрларга бориб тақалади. Контакт линзалар ёрдамида кўриш қобилиятини яхшилаш борасидаги дастлабки ғоялар италиялик машҳур рассом ва ихтирочи Леонардо да Винчиға тегишли. Бу ғоя 1508 йили айнан да Винчи томонидан илгари сурилган. Унинг асарлари жамланган архивда сув тўлдирилган кичик идиш кўз билан бирлашган ҳолда тасвирланган сурат мавжуд. Бу идишча бугунги кундаги замонавий линзаларнинг кўринишини эслатади. Кейинчалик, 1888 йилга келиб да Винчи ғоялари асосида Адольф Фик шишадан биринчи оптик кучга эга линзани яратди. Немис ихтирочиси Август Мюллер эса биринчи тиббий линзани кашф этди ва уни амалиётда муваффақиятли синаб кўрди. Бундай шиша линзалар 1960 йилга қадар ишлаб чиқарилган. Улар фақат махсус шишадан ясалар эди. Жуда камёб ва ўта қаттиқ материалдан ясалган линзаларни кўзга тақишда дастлаб анча ноқулайликлар юзага келган. Тақилган линза кўзда ғайритабиий сезги уйғотган. Кўз етарлича кислород билан таъминлангани учун улар кўз пардасига тегмаслиги керак эди. Шу боис бундай линзалар анча қаварикроқ бўлган. 1960 йилга келиб эса чех олими Отто Вихтерле янги полимер — «HE-MA»-ни синтез йўли билан ҳосил қилди ва ундан биринчи юмшоқ контакт линзани яратди. Бу полимер 38 фоиз сувни шимиб олиш хусусиятига эга эди. Сув шимиганидан сўнг полимер жуда юмшоқ ва эластик ҳолга келарди. Бундай линзалар кўзга тақишга жуда қулай бўлган. Боз устига таркибда сув бўлгани боис, улар кўзни кислород билан етарлича таъминлаб турарди. Аста-секин юмшоқ линзаларнинг даври бошланиб, қаттиқ линзаларга бўлган эҳтиёж кескин камайиб кетди.

Дунё бўйича контакт линзалардан фойдаланадиган беморларнинг 90 фоизи айнан унинг юмшоқ турини маъкул кўриши аниқланган. Улар кўзга тақиладиган ҳам, ечилишда ҳам жуда қулай ва хавфсиз. Шунингдек, кўз давомида кўриш қобилиятини сезиларли даражада юқори ҳолатда ушлаб туради. Одатда контакт линзалар эрта тонгда уйонгандан сўнг кўзга тақиладиган ва тунда, уйкуга кетишдан олдин ечибли, махсус сув билан тўлдирилган идишчага солиб қўйилади. Улар ичида энг хавфсиз, шу билан бирга, энг қиммати ҳам

кунлик контакт линзалардир. Боиси улар жуда қулай ва ортиқча эътибор талаб қилмайди. Фақатгина тоза қўллар билан уни тақиш ва иш куни тугагач, ташлаб юбориш kifоя. Қолган турдаги линзалар учун эса махсус сув ва идиш (контейнер) сотиб олиш лозим. Юмшоқ линзаларни тақишнинг дастлабки кунларида уни намлантириб турадиган махсус томчилар ҳам ишлатилади. У аввалига ҳар икки соатда, кейинчалик кунига 3 маҳал қўлланилади. Кўзнинг табиий ёшлангиб туриши тезлашиб боргани сайин бу муддат камайиб боради. Агар бемор ўз линзаси билан эҳтиёткорона ва гигиеник қоидаларга амал қилган ҳолда муносабатда бўлса, белгиланган муддат давомида эгасига тиник кўриш имкониятини яратиб беради. Шунингдек, 1-7 кун, ҳатто 30 кунгача ечилмай-диган юмшоқ линзалар ҳам ихтиро қилинган.

Юмшоқ линзалардан фарқли равишда қаттиқ линзалардан жуда кам инсонлар фойдаланади. Улар кўзга тақишда бир қанча ноқулайликларни келтириб чиқаради, деб ҳисобланса-да, бугунги кунда қаттиқ линзаларнинг янги авлоди ишлаб чиқарилмоқда. Уларнинг кислородни яхши ўтказиб берадиган полимердан тайёрланганга алоҳида ургу берилмоқда. Бундай линзаларнинг ўзига хос хусусияти шундаки, улар юмшоқ линзалар каби нозик эмас, тез йиртилмайди ва ортиқча эътибор талаб қилмайди. Шу сабабли улар асосан ёши катта беморларга тавсия қилинади.

Қаттиқ контакт линзалар асосан мураккаб кўз касалликларида, масалан, астигматизм, ортокератология, кератоконус кабиларда кўриш қобилиятини яхшилаш мақсадида фойдаланилади.

Контакт линзаларнинг шундай турлари ҳам борки, улар

кўриш қобилиятининг қайта тикланишига йўл очади

фақат тунда, уйку пайтида тақилади. Натижада кейинги кун давомида 75-100 фоиз тиник кўриш қобилияти мавжуд бўлади. Беморга на контакт линза ва на кўзойнак керак бўлади. Бундай линзалар -1,5 дан -4 даражагача бўлган кўриш сустлигини тиклай олади. Линзаларни 7-10 тун давомида узлуксиз тақиш орқали юқори даражадаги тиникликка эришиш мумкин. Айрим беморларда ҳатто -6 даражагача

бўлган сустлиқнинг тиклангани кузатишган. Бу линзалар ёшдан қатти назар, барча беморларга тавсия қилинади. Улар тунги контакт линзалар ёхуд ортокератологик (ОК) линзалар деб аталади.

Контакт линзалар умумий ҳисобда -20 дан +20 гача бўлган кўриш қобилиятини яхшилашга мўлжалланган.

Бугунги кунда энг урфга кирган линзалар бу, шубҳасиз, **рангли контакт линзалардир**. Рангли линзаларни тақиш ўтган асрнинг 60-йилларидан бошланган. Рангли линзалар ташқи қиёфани ўзгартириш учун катта имконият ҳисобланади. Улар иккига бўлинади: коррекция хусусиятига эга бўлган ва косметик линзалар. Дастлабки турда бир вақтнинг ўзида ҳам кўриш қобилиятини яхшилайдиган, ҳам рангини ўзгартириб берадиган хусусият мавжуд. Кейингисида эса фақатгина кўз рангини ўзгача қилиб кўрсатиш имкони бор. Улар кўришда муаммоси бўлмаган инсонлар учун мўлжалланган. Рангли линзалар дастлаб ихтиро қилинган пайтлар уларни ойда бир марта аниглаб туриш лозим эди. Бугунги кунга келиб эса кунлик ва бир неча ойлик рангли линзалар ҳам сотувага чиқарилган. Харидор ўзи истаган

рангини топиши ёки унга буюртма бериши мумкин. Улар бир ёки бир неча ранглар араншмасидан иборат бўлиши мумкин.

Рангли линзаларнинг янги тури, ноодатий кўринишга эга бўлишни истайдиган ёшлар учун мўлжалланган. Бундай линзалар сгзу (инглиз тилидан таржима қилинганда "савдойи" маъносини англатадиган) линзалардир. Бу каби линзаларда оддийгина гулдан тортиб, мураккаб нақшларгача, ҳатто футбол копгогининг тасвирини ҳам учратиш мумкин. Агар харидорга тасвир ёқмаса, унда ўзи буюртма бериши ҳам мумкин.

Рангли линзалар ҳам оддий линзалар каби алоҳида эътибор талаб қилади. Улар кўпинча юмшоқ материалдан ясалди. Демак, худди юмшоқ контакт линзалар каби махсус сув, идишча ва томчилар билан таъ-

Bilasizmi?

қилиш шарт. Бундай дўконларда контакт линзалар бўйича мутахассислар бемор учун энг керакли маслаҳатларни берадилар. Линза сотиб олинганда мутахассис уни қандай тақиш, ечиш ва парваришлаш борасидаги тўғри кўрсатмаларни айтиб ўтади. Ўз навбатида, ушбу кўрсатмалар беморнинг шахсий дафтарчасида ҳам акс эттирилади. Бемор бир ойдан сўнг яна шу дўконга келиб бепул кўрикдан ўтиши лозим. Бунда линза ва кўзнинг ҳолати текширилади. Аллергик ҳолатлар аниқланган ҳолларда эса махсус муолажа қилинади.

Тиниб-тинчимас олимлар контакт линзаларни янада ривожлантириш устида изланишларни тўхтатиб қўйишганича

йўқ. Кундан-кунга линзаларнинг янги ва ноодатий хусусиятларга эга турлари яратилмоқда. Масалан, Obern университети (АҚШ) вакиллари ақли контакт линзалар яратишди. Гап шундаки, бу контакт линзалар соҳибининг кўзига аниқ дозадаги дори қуйиш имкониятига эга. Олимлар бу билан дори томчиларининг меъёридан ортиқ қўлланиши оқибатида келиб чиқувчи айрим нохушлиқларга барҳам беришди.

Контакт линзалар ҳақида яна бир қизиқ янгилик: кўриш қобилиятини буткул тиклайдиган линзалар кашф этилди. Олимларнинг таъкидлашича, мазкур линзалар нозик мембрана кўринишида бўлиб, ундаги тўқималар ўзидан-ўзи қўлайиб, инсоннинг кўриш қобилиятини меъёрлаштиради. Яна ҳам аниқроғи, махсус линза орқали кўзга зарур тўқималарни қўчириб ўтказиш ва шу орқали кўзларга қайтадан нур бахш этиш имкони туғилади. Бундай линзалар сотувда ҳали оммалашмаган. Уларнинг нархи ҳам оддий линзаларникидан анча баянд туради.

Линзаларни янада қулайлаштириш борасидаги изланишлар ҳам ўзини оқлаб келмоқда. Қўплаб инсонларнинг нотўғри тасавурларини йўққа чиқариш мақсадида линзалар билан тўғри муомала қилиш йўллари кенг оммага ўргатиб келинмоқда. Шифокорлар ва олимларнинг фикрига кўра, линза — тиббий махсулот. Шу сабабли бошқа барча тиббий махсулотлар сингари кўзга оз миқдорда зиёни ҳам мавжуд. Аммо, бу зиён асосан линзаларга нотўғри муносабатда бўлишдан юзага келади. Бу зинини контакт линзаларнинг фойдали хусусиятлари билан йўққа чиқариши мумкин.

Инсоннинг кўриш қобилияти сустлашган тақдирда дарҳол зарур чора-тадбирларни кўриш лозим. Линзалар ана шу чораларнинг бири ҳисобланади. Бир неча йил олдин сустлашган кўриш қобилиятини буткул тиклашнинг имкони йўқ, фақат уни бир хил даражада ушлаб туриш мумкин, деб ҳисобланарди. Қарангки, бугун илм-фан ва техника тараққий этиб бораётган замонда ҳатто бунинг ҳам иложи топилади. Бироқ табиийликка не етсин. Табиат бизга инъом этган қўларимизни асрайлик, уларга беътибор бўлмайлик.

Садоқат АЛИЖОНОВА,
ЎзДЖТУ халқро
журналистика факультети
талабаси

БАХТЛИЛИК АВЛОДДАН АВЛОДГА ЎТАР ЭКАН

АҚШдаги Калифорния ва Шимоли-ғарбий (Northwestern University) университетлари тадқиқотчилари айрим оилаларнинг ўз ҳаётидан жуда мамнун бўлиши, баъзиларининг эса доимо норози ҳолатда юриши сабабларини аниқлаш мақсадида ўзига хос тадқиқотча қўл урди.

Олимлар бу каби муаммоларга жавоб топиш учун қарийб чорак аср — 1989 йилдан шу вақтга қадар 156та оила ҳаётини кузатиб бордилар. Мутахассисларнинг «Emotion» журналида эълон қилинчи, оилаларнинг бахтли ёки толесиз бўлиши ўз генетик асосларига эга. Бошқача айтганда, оилавий бахт авлоддан авлодга мерос бўлиб ўтиши мумкин. Бу ришталар 5-HTTLPR деб аталган генга боғлиқ бўлиб, у бахт гормони ҳисобланган серотонин миқдорини белгилаб беради.

Тадқиқотчилардан бири Роберт Левенсоннинг таъкидлашича, серотонин миқдори инсоннинг оилавий ҳаётига у ёки бу руҳий ҳиссиётларига чамбарчас боғлиқ. Жумладан, эр ва хотин муносабатларида ҳам серотонин гормони ва унинг «назоратчиси» бўлган ген муҳим аҳамият касб этади. Вақт ўтгани сари никоҳ асосидagi генетик боғлиқлик кучайиб бораверади.

5-HTTLPR гени узун ва қисқа шаклларида эга бўлиб, қисқа ҳолатларда эр-хотинларнинг ҳиссиётга берилувчанлиги ва жанжалга мойиллиги кузатилади. Узун шаклдаги ген соҳиблари эса ўз ҳиссиётларига камдан-кам эрк бериб, оилавий муносабатларда келасанларга қўлдош беришади. Энг муҳим жиҳати шундаки, маз-генлар наслдан-наслга мерос бўлиб ўтади ва келгуси авлодларнинг тинч-тотув яшашига замин яратди.

Шу боис ҳам мутахассислар икки қисқа шаклдаги 5-HTTLPR генига эга инсонларнинг оила қуришини тавсия этишмайди. Бунга аниқлашнинг осонгина йўли эса бўлгуси келин-куёвларнинг оилавий аҳолини синчиклаб ўрганишдан иборат.

ҲАВОДА ЯРИМ ЙИЛ ЯШАШ МУМКИН(МИ?)

Агар узунқанот(жарқалдирғоч)ларда емиш излаш ёки пополаонларига ғамхўрлик кўрсатиш эҳтиёжи бўлмаса, улар вақтини олиб ойғача ҳавода парвоз қилган ҳолда ўтказишлари мумкин экан.

«Nature Communications» журналида ёзилишича, 2011 йили Швейцария орнитология институтининг Феликс Литчи раҳбарлигидаги тадқиқотчилари ол-

тита оқ қоринли узунқанотларга жуда кичик ва енгил махсус датчик ўрнатиб, уларнинг парвозларини ўрганишган эди.

Оққоринли узунқанотлар ёзни Европада ўтказиб, қиш-лаш учун Африкага минглаб километр масофани босиб ўта-диган кичик қушлардир. Зоологлар мазкур қушларнинг кўчиш жараёнида қанча энергия сарфлаши ва тўқтовсиз узоқ масофаларни қандай босиб ўтиш сабабларини аниқ-лашга уриниб кўришди.

Орадан бир йилга яқин вақт ўтганидан сўнг махсус дат-чиклар қўйилмаган маълумотларни тахдим этди: қушлар қишлаш жараёнида бир марта ҳам ерга қўнишмаган. Икки юз

кундан зиёд вақтини улар Ғарбий Африка осмонидида қанот қоқиб ўтказишган. Қушлар асосий вақтини парвоз қилган ҳолда ўтқа-зиб, бир неча дақиқа давомидидагина балан-дликдан ерга шўнғишган.

Қушлар танасига ўрнатилган ускуналар уларнинг тезлиги, тананинг ерга нисбатан қиялиги ва қушларга тушаётган ёруғлик нурлари миқдорини мунтазам равишда қайд этиб борган. Яна бир кўрсаткич ёрдамида эса узунқанотлар турган геогра-фик минтақа ҳақида маълумот олиш мумкин эди. Тезлик ва тананинг ерга нис-батан қиялиги қушларнинг учаётгани, ерда юргани ёки бошқа ҳаракатларини аниқлашга имкон яратган.

Айни пайтда олимлар қаршисида нима учун улар ерга қўнишни маъқул қўришмайди, бутун ёз давомида ухламайди, каби саволлар ечимини топиш му-аммоси турди.

БОТИҚ ЭКРАНЛИ ИЛК СМАРТФОН

«Samsung» компанияси, аввал маълум қилганидек, дунёда биринчи бўлиб ботиқ дисплейли смартфон — «Galaxy Round»ни оммага тақдим этди. Жанубий Ко-реяда мазкур мобил телефони алаҳқачон савдога чиқарилган.

Янги махсулот ботиқ шаклдаги Full HD Super AMOLED экранига эга бўлиб, унинг диагонали 5,7 дюйм(14,458 см.)ни ташкил этади. Ишлаб чиқарувчилар-нинг таъкидлашича, бундай қўринишдаги смартфон қўлга қулай жойлашади. Қўшимчасига нисбатан юпқа (7,9 мм) ва енгил (154 грамм).

Смартфоннинг яна бир ўзига хослиги шундаки, стол устида ўчирилган ҳолат-да турган «Galaxy Round» экранига Ернинг тортилиш кучи — гравитация ҳисо-бига соат, сана ҳақидаги маълумотлар, ўтказиб юборилган қўнғирроқлар, бата-рея қувватини акс эттирувчи индикатор намойён бўлади. Шунингдек, сенсорли экран ёқилмаган ҳолда ҳам, телефоннинг ён томонидаги тугмача ёрдамида му-сика қўйиш ва навбатдагисига алмаштириш мумкин.

С.РУСТАМОВ тайёрлади.

ЮРТИМИЗ АҲОЛИСИ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ ЭНГ АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ

Юртимизда мустақиллик йилларида аҳолининг турмуш даража-сини яхшилашга катта эътибор қаратиб келинмоқда. Жамиятимиз-нинг иқтисодий, ижтимоий ва сиёсий соҳаларида амалга оширила-ётган ислохотларнинг замирида обод турмуш ва эркин, фаровон ҳаётни барпо этиш мақсади муҳассам.

2013 йилнинг «Обод турмуш йили» дея эълон қилинган муно-сабати билан мамлакатимизда аҳолининг турмуш даражаси сифа-тини ошириш, фаровонлик, тинч-лик ва тотувлиқни таъминлаш вази-фаларини амалга оширишга ресур-слар ва имкониятларни сафарбар қилиш, давлат, нодавлат ва жамоат ташкилотларини кенг жалб этиш бўйича аниқ мақсадга йўналтирилган чора-тадбирлар амалга оширилди. Барқарорлик ва хавфсизлик, мил-латлараро тотувлиқни янада мустах-камлаш, инсон ҳуқуқлари, эркин-лиги ва манфаатлари муҳофазаси таъминланди.

Юртимиз аҳолисининг хавф-сизлигини таъминлаш, тинч ва фаро-вон ҳаёт кечиришида ёнган хавфсиз-лиги хизматининг ҳам ўрни катта. Сўнгги йилларда соҳани замонавий техникалар билан таъминлаш, етук кадрлар тайёрлаш, аҳоли орасида тушунтириш-тарғибот ишларини олиб боришга алоҳида аҳамият қар-атилмоқда. Хусусан, Вазирлар Маҳжа-масининг фармоиши билан ҳар йили республика миқёсида «Ёнган хавфсизлиги ойл�ги» эълон қилиниб, уни ушшоққлик билан ўтказиш, ёнган хавфсизлиги хизмати ходимлари то-монидан маҳаллаларда, таълим му-ассасаларида «Огоҳлик — давр тала-би», «Ёнган хавфсизлиги қондаларига риоя этиш — фаровон ҳаёт гарови» шiorлари остида семинарлар, ўқу-ва амалий машғулотлар ташкил этилмоқ-да. Бунинг натижасида қўллаб қиш-ларнинг ҳаёти, моддий бойликлар, давлат мулки сақлаб қолинишига эришилаётир.

Соҳага етук кадрларни тайёрлаб беришда Ички ишлар вазирлигининг Ёнган хавфсизлиги олий техника мактаби муносиб ҳисса қўшиб кел-моқда. Олий мактабда курсантлар-нинг пухта билим олиши учун бар-ча шароитлар яратилган. Назарий ва амалий машғулотларни ўтиш учун замонавий ахборот технологиялари хонаси, соҳага оид ўқув-илмий ада-биётларга бой кутубхона, спорт зал-лари, очиқ бассейн, овқатланиш ва тиббий хизмат мажмуаси тингловчи-лар ихтиёрида. Машғулотлар жараё-нида уларнинг ватанпарварлик туйғ-уларини ҳам шакллантириб борилади. Бу масканни ҳар йили 70 нафарга яқин курсант ёнган хавфсизлиги хиз-мати муҳандиси мутахассислиги ва лейтенант унвони билан битириб, халқ ҳўжалигининг барча соҳалари-да хизмат қилмоқда.

Соҳага ёшларни қизиқтириш мақ-садида ҳар ўқув йили якунида олий мактабда умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-хўнар кол-лежлари ўқувчилари иштирокида «Очиқ эшиклар кўни» тадбирлари, амалий семинарлар уюштирилади. Унда ёшлар олий мактаб фаолияти, шарт-шароитлар ва кенг имконият-лар билан таништирилади. Курсант-лар томонидан амалий машқлар, би-ринчи ёрдам кўрсатиш усуллари кўргазмали қиқш тарзида намойиш этилади.

А.АХМЕДОВ,

М.ШУКУРОВ,

Ички ишлар вазирлиги
Ёнган хавфсизлиги олий техника
мактаби ўқитувчилари

Ёнган тезда келиб чи-қиб, қўйилмаганда қўллаб инсонлар ҳаётига хавф тур-дириши, давлат мулкига катта зарар етказиши ҳеч кимга сир эмас. Айни пайтда ёнган хавфсизлиги ходимлари томонидан давлат аҳамиятига эга бўлган бино ва иншоотлар қурилиши даврида ёнган-га қарши барча чора-тад-

ОФАТДАН ЎЗИМИЗНИ АСРАЙМИК!

бирларнинг тўлиқ бажари-лишига эришилган. Аммо афсуски, аҳоли ўртасида тарғибот ишлари кучайти-рилишига қарамай ёнган хавфсизлиги қондаларига риоя қилмаслик ҳолатлари кузатилмоқда.

Бундай ҳолатларнинг олдини олиш мақсадида Тошкент шаҳрида «Вагон-ча» тадбири ўтказилди. Унда соҳа ходимлари то-монидан қайта текширув-ларда аниқланган камчи-лик ва муаммолар юзаси-дан тегишли ташкилот ва ҳокимият идораларига ах-боротномалар тарқатилди. Қайта таъмирланаётган, ҳозирда фаолият кўрсата-ётган бино иншоотларда ёнганга қарши чора-тад-бирларни тўла-тўқис ба-жариш орқали ўзимиз ва атрофимиздагиларнинг хавфсизлигини таъмин-лаймиз.

Хусан РАХИМОВ,
13-ХЕХ а/п кичик
инспектори,
катта сержант

реклама • эълон • реклама • эълон •

**Тошкент хизмат кўрсатиш
ва сервис касб-хўнар
коллежи бўш иш ўринлари
бўйича**

ТАНЛОВ ЭЪЛОН КИЛАДИ

1. Ўқув ишлари бўйича директор ўринбосари.
2. Касбий таълим бўйича директор ўринбосари.
3. Махсус фан ўқитувчилари:
— умумий овқатланиш корхоналари-да ҳисоб-китоб ва калькуляция;
— умумий овқатланиш технология жихозлари;
— қандолатчилик технологияси;
— пазандачилик технологияси;
— умумий овқатланиш корхоналари-да бошқариш, ишлаб чиқаришни таш-киллаштириш ва сервис;
— новвойчилик технологияси.

Аризалар эълон газетлада дастлаб чоп этилган кун (2013 йил 9 октябрь)дан бошлаб 1 ой муддат ичида қабул қили-нади.

**Тошкент шаҳар ҳокимияти ўрта
махсус, касб-хўнар таълими
бошқармаси.**

**Манзил: Тошкент шаҳри,
Яккасарой тумани, Бобур кўчаси,
55-уй.
Тел.: (8-371) 252-23-31,
Факс (8-371) 252-23-25.**

Gurung

БАХТЛИ ЮРТ

Яқинда бир дўстимнинг қўл телефонида СМС келди, очиб ўқиди-ю, «Нақадар бахтлиман, ошна!» деб хай-кириб юборди. У нимадан бунчалар бахтиёрлигини билишга қизиқдим. Мак-тубда дўстимни кувонтир-ган «сехрли» сўзлар бор эди: «...Бугун мен Алишер-га унаштирилдим, бахтли бўлинг!...». Бирдан хаёлим-га Алишер келди. Бири қутулганидан, бири — ту-тилганидан бахтиёр. Икки инсонни бахтга элтган қиз-нинг ўзи-чи? Балки, ҳаёти-дан норозидир. Ўзида бахт бўлмаган киши ўзгаларни бахтли қилишга қодирми-кан? Мен у қизнинг бахтли бўлишига ишонаман, фар-зандларининг эришган ютуқларини кўрганда дунё-да ундан-да бахтиёр инсон-ни топиш учун яна бир унга

ўхшаган она керак бўлади.

Бахт тушунчаси ўзгарув-чан, баъзан одамлар орзу, эҳтиёж, хоҳиш билан бахт-ни ажрата олишмайди. Омад билан бахтни битта деб ҳисоблайдилар. Аслида, омад бахтнинг эгизаги, бир-бирларига икки томчи сувдек ўхшагани билан уларнинг характерлари, дидларида тафовутлар мав-жуд.

Айтайлик, уйга эҳтиёж-манд одам унга эришса, энди уни бахтли қилиши мумкин бўлган нарса бош-қасига кўчади, дейлик ма-шинага. Демак, инсон доим бахтга интилиб яшайди, бугун етишган бахти ўз орқа-сидан бошқа бахтга бўлган истакни ҳам етаклаб кела-ди. Бахт нисбий тушунча, у доим ўзгариб бораверади. Бугун бахтим ота-онам, деб

юрган инсон эртага бахтим ўғил-қизим деб қолса, ажабланманг. Уни иккисўз-ликда айбланманг. Чунки у бахтини маълум бир шахс-да эмас, бутун бир оилада деб ҳисоблайди. Агар оила тинч-тотув, аҳил ва обод бўлса, бахт ҳам шунча мус-таҳкам бўлади. Халқимизда шундай гап бор: «Бир кун уруш бўлган уйдан қирқ кун барака кетади». Албатта, эскилар бу гапни шунчаки айтишмаган. Бу ҳулосага ке-лишларига ҳаётий тажриба-лари сабаб бўлган. Агар барака қирқ кун кетадиган бўлса, бахт ундан-да кўпроқ вақтга хонадондан «бош олиб кетиши» турган гап. Шу боис оиланинг қадрига етиш, уни мустаҳкамлаш, турмушини обод қилишга интилиш керак. Зеро, оила тинчлиги, унинг баҳамжи-ҳатлиги, оилавий бахтга ҳеч нима тенглашолмайди.

Жўрабек ЖАНГИРОВ

ҚАТРАЛАР

* Ахлоқнинг танаси тил, ил-дизи — фаросатдир.

* Ота-онанинг раъйини қай-тарган фарзанд бахтсиз бўла-ди.

* Бугунги шодлигингдан мағрурлансанг, эртанги қай-гундан тушқунликка тушма. Иккаласи навбатма-навбат бир эшикдан кириб чиқаверади.

* Хушфеъл донишманд би-лан ўтказган бир соат бир ой-лик саёхатга татийди.

* Узоқ сафарга отланишда уч зарурий нарса: вақт, сало-матлик ва рўзгор бутлигини назарда тулмоқ лозим.

* Бахтли ҳаёт кечириш учун рўзгор ва оила аҳлига меҳр қўйиш, атрофдагилар билан ҳушмуомалда бўлиш, ўз со-глигининг қадрига етиш, вақт-дан унумли фойдаланиш, та-налаган касбни пухта эгаллаш, ифбатли ва вафодор хотинли бўлиш керак.

Ikir-fikrlar

* Итнинг зийраги бегонани останадаги оёқ кийимидан се-зади.

* Фарзанд онанинг жонидан ҳам, ишқидан ҳам азиздир.

* Дангасалик қашшоқлик келтиради, қашшоқлик — ҳалокат.

* Жиноятчиликка қарши ку-рашувчилар таъмагир бўлса-лар, жиноятчилар сони кўпая-веради.

* Ҳозир ва бундан кейин ҳам ташвиқот энг кучли қурол бўлиб қолаверади.

* Кишлик ғамида бўлган жониворлар ялқов инсонлар-дан кўра онглироқдир.

* Хаёлпарастликка йўлиқ-санг, ғамдан қутулиш чораси-ни кўр.

* Чўққини кўзлашдан олдин юрагингни, энишдан олдин эса оёгингни чиниктир.

Рўзиқул АБДУВАЛИ

Қашқадарё вилояти

Соғлиқни сақлашнинг асосий тадби-ри — бадантарбия.

Мўтадил равишда ва ўз вақтида ба-дантарбия билан шуғулланувчи одам бу-зилган хиллар туфайли келган касал-ликларнинг ва мизож ҳамда илгари ўтган (касаликлар) туфайли келувчи касал-ликларнинг давосига муҳтож бўлмайди.

Қишда иссиқ, ёзда совуқ ёки илиқ (ов-қат) ейиш лозим.

Жуда тўйиб, тўлиб овқат ейиш ва ичиш ҳамма ҳолда ҳам хавфлидир.

Гавдага энг зарарли нарса меъдада ов-қат ҳазм бўлмасдан туриб яна овқат ейишдир. Меъда бузилишидан, хусусан,

Билгинки, нон ҳазм бўлмаса, зарари кўпдир, ҳазм бўлмаган гўштнинг зарари эса ундан камроқдир.

Билгинки, бадантарбиядан кейин, ҳаммомга тушгандан кейин, айниқса, оч қоринга, кечаси маст ва хумор киши-ларда пайдо бўладиган ёлғондакам таш-наликда ҳамда табиат овқатининг ҳазми билан овора бўлиб турган вақтда сув ичиш зарарлидир.

Кетма-кет маст бўлиш ёмондирки, жигарнинг ва миянинг мизожини буза-ди, асабни кучсиз қилади. Асаб касал-ликлари, сакта ва тўсатдан ўлишга са-баб бўлади.

Абу Али ибн СИНО

ТИББИЙ ЎГИТЛАР

ёмон овқатлардан бўладиганидан зарар-лироқ нарса йўқдир.

Уйқу вақтида дастлаб бироз муддат ўнг томон билан, кейин чап томон билан, сўнг яна ўнг томон билан ётиш керак.

Етарли даражада ҳазм қиолмайдиган киши овқатланиш вақтини кўпай-тириб, овқат миқдорини озайтириши керак.

Ўрганилган овқат, бирмунча зарарли бўлса ҳам, одат қилинмаган яхши ов-қатдан мувофиқроқдир.

Энг ёмон нарса — бир-бирига келиш-майдиغان овқатларни аралаштириш ҳамда овқатланиш вақтини узайтириш-дир.

Жуда лаззатли овқатнинг зарарлари-дан бири шуки, уни кўп ейиш мумкин бўлади.

Овқат устига шароб ичиш энг зарар-ли нарсалардандир, чунки шароб тез ҳазм бўлувчи ва тез ўтувчидир. У овқатни ҳазм бўлмаган ҳолда ўтказиб юборади.

Билгинки, кадоб ҳазм бўлса, энг кучли овқат ҳисобланади, бироқ унинг настга тушиши суст бўлиб, кўриқчада узоқ қола-ди. Шўрва яхши овқат бўлиб, пиёзли бўлса, ичдан елни қувлайди. Агар пиёзсиз бўлса, елни қўзғатади.

Ҳавоси совуқ ўлкалар шароб ичишни кўтаради, иссиқ ўлкалар кўтармайди.

Оч қорин билан ухлаш ёмон ва қув-ватни сусайтиради. (Қорин) тўлиқлиги билан ва қориннинг юқори қисмидан ту-шишидан илгари ухлаш ҳам ёмондир. Чунки бу ҳолатда (уйқу) чуқур уйқу бўлмайди, балки безовта уйқудир.

Қундузи уйқу ҳам ёмондир; у рутубат-лардан бўладиган касалликларни ва назла касалликларини вужудга келтиради, рангни бузади, талоқ касалини пайдо қилади, асабларни бўшастиради, кишини ланж қилади, иштаҳани пасайтиради, иши ва турли иситмаларга сабаб бўлади.

Уйқудаги ҳолатлардан энг яхшиши — ўнг томонни босиб, кейин чап томонга айланиб ётишдир. Қоринни босиб ётиш ҳазмга яхши ёрдам беради. Чунки бун-дай ётиш тугма иссиқлиқни тўпалаб ва (гавда ичига) қамаб кўпайтиради. Чал-қанча ётиш ухлашининг ёмон шакли бўлиб, (кишини) сакта, фалаж ва босин-қираш каби ёмон касалликларга тайёр-лайди.

Қишда соғлом кишилардан камдан-ками касал бўлади.

Секин ва узоқ вақт юриш ҳам оғриқ-ни қолдирувчилардандир. Чунки (юрш-да) бўшастириш ва юмшатиш таъсири бор.

ИЛМ ЎРГАНИШИ ҲАР БИР МЎМИН УЧУН ФАРЗДИР

Ҳадислар

Илмнинг офати — эсдан чиқармоқлик ва илмга рағба-ти бўлмаган кишиларга ўргатиб, уни зое кетказмоқ-ликдир.

Гарчи Хитойда бўлса ҳам илмга интилинлар, чунки илм олишга ҳаракат қилиш ҳар бир мўминга фарздир.

Мўминнинг ўлимида сўнг ҳам (унинг фойдасига) ёзи-либ турадиган амаллар: тар-қатган илми, қобил фарзан-ди, мерос қолдирган Қуръ-они, қурган масжиди, меҳ-монхонаси, чиқарган суви, соғлик ва ҳаётлик пайтида қилган садақасидир.

Тангридан фойдали илм-ни сўранлар. Фойдасизи-дан эса четлашинлар.

Илм ўрганиш ҳар бир мўмин учун фарздир. Илм толиби учун ҳамма нарса, ҳатто денгиздаги баликлар ҳам гуноҳини сўраб истиғ-фор айтади.

Болаларингни сузишга ва ўқ отишга ўргатинлар. Қиз фарзандларингиз уйда ти-киш-бичиш ишлари билан шуғуллангани яхши.

Илм ибодатдан афзалдир,

тақво динни тутиб турувчи- (устун)дир.

Илм икки хилдир: бири қалбдаги илм бўлиб, у фой-далидир. Иккинчиси тилдаги илм бўлиб, у Тангри ҳузур-и-да банда зарарига далил бўлади.

Менинг наздимда ибодат-га қараганда илмнинг фази-лати ортқидир. Диндаги энг яхши хислат — бу тақводор-ликдир.

Илмга нисбатан гўё чўпон каби посбон бўлинлар, ле-кин илмни фақат ривоят қилувчи бўлмаганлар!

Фойдали илмларни ўрга-тувчи одамнинг гуноҳи кечи-рилишини сўраб, ҳар бир нарса, ҳатто денгиздаги ба-ликлар ҳам истиғфор айтади-лар.

Ўзи билимсиз бўла туриб, турли низо ва муҳокама иш-ларида қатнашиб юрадиган одам то бу ишдан қайтма-гунча Тангрининг ғазабида бўлур.

Бирор касбу ҳунар орқаси-дан ризку насибага эга бўлиб яшаётган одам, шу касбни беузр ўзгартирмасин!

Саҳифани М. САЪДИЙ тайёрлади.

«АЛПОМИШ» ВА «БАРЧИНОЙ» МАХСУС ТЕСТ СИНОВЛАРИ

жисмоний тайёргарликни ошириб, саломатликни мустаҳкамлайди

—“Алпомиш” ва “Барчиной” махсус тест синовлари замирида халқимизни, хусусан, ёш авлодни ажодларга муносиб авлод сифатида камол топтириш, Ватанга муҳаббат ва инсонпарварлик руҳида тарбиялаш мақсади мужассам. Буйруқда қайд этилганидек, “Алпомиш” ва “Барчиной” махсус тест синовлари икки босқичда (1-босқич — октябрь-ноябрь ойларида мактабгача таълим муассасаларининг 5—6-ёшли тарбияланувчилари ва тарбиячилари, 1—5-синф ўқувчилари ўртасида, 2-босқич эса март-апрель ойларида 6—9-синф ўқувчилари, 1—4-курс талабалари, раҳбарлар, ўқитувчи-мураббийлар ва ходимлар ўртасида) ташкил этилади. Халқ таълими вазирининг 2013 йил 24 сентябрдаги буйруғи асосида байрамона руҳда ўтказиладиган махсус тестларнинг дастлабки босқичига тайёргарлик ишлари мактабгача таълим муассасаларида ва

Ватан келажиги, шубҳасиз, ўсиб келаётган ёш авлоднинг ҳам маънан, ҳам жисмонан соғлом бўлиб вояга етишига боғлиқ. Уларнинг ҳар жиҳатдан пухта билим олиши, малакали кадрлар бўлиб етишиши, жисмоний тарбия ва спорт билан мунтазам шугулланиши учун барча шароитлар яратилган.

Ёш авлодни баркамол қилиб тарбиялаш, вазирлик тизимидаги таълим муассасаларининг ўқувчилари, талабалари, тарбиячилари, педагог ходимлари ҳамда ўқитувчи-мураббийларининг жисмоний тайёргарлик ва саломатлик даражасини янада ошириш мақсадида Халқ таълими вазирлиги томонидан “Халқ таълими вазирлиги тизимидаги таълим муассасаларида “Алпомиш” ва “Барчиной” махсус тест синовлари топширилишининг ташкил этилишини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги буйруқ қабул қилинди.

Мазкур буйруқ мазмун-моҳияти, “Алпомиш” ва “Барчиной” махсус тест синовларининг аҳамияти, тайёргарлик жараёни ва ўтказилиши билан боғлиқ ташкилий ишлар хусусида Халқ таълим вазирлиги Болалар спортини ривожлантириш бошқармаси назоратчи-методисти Исомиддин ПЎЛАТОВ куйидагиларни гапириб берди.

мактабларда уюшқоқлик билан олиб борилмоқда.

Айни пайтда мазкур махсус тестларни ўтказиш тартибига мувофиқ мактабгача таълим муассасалари, умумий ўрта таълим мактаблари, болалар ва ўсмирлар спорт мактаблари, давлат педагогика институтлари спорт залларида “Алпомиш” ва “Барчиной” бурчаклари ташкил этилаётир. Ушбу бурчаклардан мардлик ва жасоратни улусловчи, болаларнинг спортга бўлган иштиёқини оширув-

чи машғулотлардан жараёнлар акс этган сурат-лавҳалар ўрин эгаллаган. Тест синовларининг аҳамияти шундаки, у энг аввало, ёшларни спортга ошно этади, дастлабки меъёрларни бажариб ўзини чиниқтириб борган бола ўз саломатлигига ҳам бефарқ бўлмайди.

Синовларда ўқувчи-талабалар, ходимлар, ўқитувчи-мураббийларнинг ёшидан келиб чиқиб меъёрлар белгиланган. Унга кўра, 5—6 ёшли болалардан тортиб,

55—60 ва ундан катта ёшдагилар учун алоҳида меъёрлар ишлаб чиқилган.

“Алпомиш” ва “Барчиной” махсус тест синовлари ва меъёрлари Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда Халқ таълими вазирлигининг 2010 йил 1 июлдаги 6/2, 4/1-сон қўшма мажлиси қарори билан тасдиқланган жисмоний тарбия фанидан узвийлаштирилган Давлат таълим стандарти ва ўқув дастуридаги ўқув мезонларига мувофиқлаштирилган.

Тест синовларини топширувчилардан белгиланган меъёрларни бажариш учун имконият, вақт ва кучни баравар тақсимлаш талаб этилади. Албатта, тўғри югуриш ва моқисмон югуриш, югуриб келган ҳолда узунликка сакраш ҳамда жойидан туриб узунликка сакраш нисбатан бир-бирига яқин машқлар бўлса-да, бажариш жараёни ҳар хиллиги билан ажралиб туради. Шу боис, ҳар бир машққа эътибор билан ёндашиш, белгиланган меъёрларни сифатли ва ўз вақтида бажариш лозим.

Мазкур тест синовларининг яна бир муҳим жиҳати, буйруқда белгиланганидек, жорий йилдан бошлаб синовларни муваффақиятли топширганларга Халқ таълими вазирлиги томонидан тайёрланган махсус сертификатлар топширилади.

Олим ЖУМАОБОВ,
“Ma'rifat” мухбири

реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама •

НИЗОМИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА УНИВЕРСИТЕТИ 2014 ЙИЛ УЧУН ҚУЙИДАГИ МУТАХАССИСЛИКЛАР БЎЙИЧА КАТТА ИЛМИЙ ХОДИМЛАР-ИЗЛАНУВЧИЛАР ИНСТИТУТИГА ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ:

№	Мутахассислик шифри	Мутахассислик номи	Ажратилган ўрин
1	09.00.01	Онтология, гносеология ва логика	1
2	10.00.02	Ўзбек адабиёти	2
3	13.00.01	Педагогика назарияси ва тарихи. Таълимда менежмент	1
4	13.00.03	Махсус педагогика	1
5	13.00.05	Ижтимоий-гуманитар фанларни ўқитиш методикаси	1
6	13.00.07	Аниқ ва табиий фанларни ўқитиш методикаси	1
7	13.00.08	Касб-хунара таълими назарияси ва методикаси	1
8	19.00.01	Психология тарихи ва назарияси, умумий психология, шахс психологияси	1
9	19.00.05	Ижтимоий психология, этнопсихология	1
10	19.00.06	Ёш ва педагогик психология. Ривожланиш психологияси	1

Катта илмий ходимлар-изланувчилар сифатида ўқишга талабгорлар куйидаги ҳужжатларни тақдим этадилар:

ариза; маълумотнома; меҳнат дафтарчасининг белгиланган тартибда тасдиқланган нусхаси; олий маълумот тўғрисидаги диплом нусхаси; тадқиқот мавзуси бўйича эълон қилинган илмий маъруза ва докторлик диссертацияси режасининг муфассал лойиҳаси; илмий журналларда ва нашрларда эълон қилинган илмий мақолалар (камида учта), илмий ва илмий-амалий конференциялар, семинарлар ва давра суҳбатлари тўпламларига киритилган тезислар (камида иккита) рўйхати, шунингдек, уларнинг нусхалари; талабгорнинг илмий ва илмий-педагогик фаолиятга лаёқатини тасдиқловчи ОАҚ ҳужжатидаги нусхаси; етакчи олимлардан бирининг уни илмий консультант сифатида белгилаш юзасидан ёзма розилиғи.

Кириш имтиҳонлари жорий йилнинг 1—20 декабрь кунлари мутахассислик, Ўзбекистон тарихи, фаннинг билиш назарияси ва методологияси ҳамда фалсафа, фан методологияси, чет тили фанларидан бўлиб ўтади.

Ҳужжатлар 2013 йил 15 октябрь—15 ноябрь кунлари қабул қилинади.

Қўшимча маълумот олиш учун Тошкент давлат педагогика университетининг Фан ва илмий педагогик кадрлар тайёрлаш бўлими (255-50-95)га (манзил: 700100, Тошкент шаҳри, Юсуф Хос Ҳожиб кўчаси, 103-уй) мурожаат этишингиз мумкин.

МАҲОРАТ МАШҚДА ОШАДИ

Нукус шаҳридаги Республика болалар ва ўсмирлар спорт мактабида 496 нафар ўғил-қиз теннис ва стол тенниси билан мунтазам шугулланмоқда.

Мактабда малакали мураббийлар томонидан олиб борилаётган машғулотларда маҳорати тобланаётган ёш спортчилар Қорақалпоғистон Республикаси ва мамлакатимиз миқёсида ўтказиладиган мусобақаларда муваффақиятли иштирок этаётир. Насиба Есполова — мазкур мактабнинг ана шундай умидли ёшларидан. У жорий йилда Нукус шаҳрида болалар ва ўсмирлар ўртасида теннис бўйича ўтказилган Қорақалпоғистон Республикаси чемпионатида 1-ўринни, Тошкент шаҳрида ўтган 2001 йилда туғилган ва ундан кичик ёшдаги қизлар ўртасидаги очик турнирда 2-ўринни қўлга киритди.

Суратда: ёш теннисчилар.

Мақсад ҲАБИБУЛЛАЕВ (ЎЗА) олган сурат.

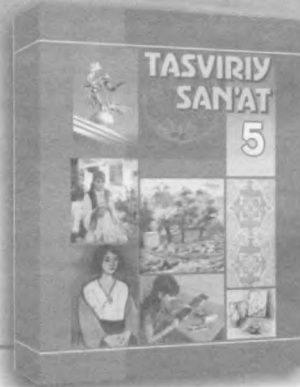
Тошкент вилояти педагогика билим юрти томонидан 1994 йилда Шамшитдинова Мушарраф Хамиджоновна номига берилган 014135 рақамли диплом йўқолганлиги боис

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

1-Тошкент педагогика коллежи томонидан 2007 йилда Ашимова Динара Ташпулатовна номига берилган К 782555 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

«SHARQ» NASHRIYAT-MATBA'A AKTSIYADORLIK kompaniyasi TADQIM ETADI

ХУРМАТЛИ ЎҚИТУВЧИЛАР, ЎҚУВЧИЛАР ВА ОТА-ОНАЛАР!

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 16 августдаги 390-сонли қарори, шунингдек, 2011 йил 25 мартда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида ўтказилган йиғилиши баёнида белгиланган вазифаларни бажариш мақсадида Халқ таълими вазирлиги, Республика таълим маркази, «SHARQ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси ва унинг таркибидagi китобсавдо тармоқлари билан ҳамкорликда 4 номдаги дарсликлар нашрга тайёрланиб, эркин савдога чиқарилди.

Айни кунларда «Mehtat ta'limi» (2-, 3-, 5-синфлар), «Tasviriyy san'at» (5-синф) дарсликлари «SHARQ» компанияси тасарруфидagi «SHARQ ZIYOKORI» китоблар марказининг марказий дўкони ҳамда вилоятлардаги филиалларида сотилмоқда.

Мурожаат учун телефонлар:

(+998 95) 177-2014; (+998 71) 233-3590; (+998 71) 233-5872;
(+998 71) 233-45-37; (+998 93) 501-54-03; 505-54-03

web sayt: www.sharq.uz / www.nafisbezak.uz

ЎШУБ КИТОБЛАРНИ «SHARQ ZIYOKORI» КИТОБЛАР МАРКАЗИНИНГ ФИЛИАЛЛАРИ ХАМДА КУЙИДАГИ КЎРСАТИЛГАН ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛАР ОРҚАЛИ ХАРИД КИЛИШИНГИЗ МУМКИН:

Андижон шаҳри:	Фитрат кўчаси, 245-савдо мажмуаси, 2-қатор, 40-дўкон.	8 374 224-3291; +998 (95) 200-8644; +998 (95) 200-4803; +998 (91) 483-1167
Бухоро шаҳри:	Муҳаммад Иқбол кўчаси, 11-уй. Муалжа: Бухоро давлат университети биносиди. Бухоро вилояти, Жондор тумани Х.Т. «Рисов Азим»	8 365 223-7596; +998 (93) 620-2333; +998 (91) 441-4982; 441-4981; (95) 604-4462
Жиззах шаҳри:	Шароф Рашидов кўчаси, 1-уй.	8 372 226-4293; +998 (90) 538-1600
Жиззах шаҳри, Х.Т. «Баримов Умид», «Ларетта» савдо мажмуаси, муалжа: «Кўк бозор»	+998 (90) 310-9610; (94) 342-9933; (94) 573-3661	
Навоий шаҳри:	Ўзбекистон кўчаси, 14-уй. Муалжа: Вилает Суди ёнида.	8 436 223-0130; +998 (95) 603-4513; +998 (90) 730-1234; +998 (90) 717-8608
Наманган шаҳри:	Навоий кўчаси, 36-уй. Муалжа: Наманган шаҳар Солиқ инспекцияси, «Фарҳод» супермаркети, «Сардоба» бозори ёнида.	8 369 226-4964; +998 (93) 494-6873
Наманган шаҳри, «Маърифат тумани савдо сервис» МЧЖ, А.Хужаев кўчаси, 6-уй.	+998 (90) 261-7355	
Нукус шаҳри:	Дўстлик гузари кўчаси, Амфитеатр.	8 361 222-8661; 8 361 222-3239; +998 (93) 614-3932; +998 (93) 489-2522
Самарқанд шаҳри:	Университет хибони, 15-уй. СамДУ Геология факультети	8 366 233-2368; 8 366 230-1468; +998 (90) 224-2954
Самарқанд шаҳри, Х.Т. «Ишанқуллов Фуқрат», Шохрух кўчаси, 33-уй. Муалжа: «ГУМ», «Критрынок»	8 366 233-1763; 8 366 390-1763; +998 (91) 534-2831	
Хива шаҳри:	«Ичанқалъа» давлат қўриқхонаси.	8 362 375-4308; 8 362 375-6928; +998 (91) 431-5787; +998 (91) 917-6960
Хоразм вилояти, Х.К. «ПРОМТЕУ»	+998 (94) 610-8470	
Патнак шаҳри, К.Отаниёзов кўчаси, 7-уй.		
Фарғона шаҳри:	К. Додоҳ кўчаси, 2-уй.	8 373 275-8765; +998 (95) 400-4468; +998 (91) 666-0077
Марғилон шаҳри:	Муштақаллик кўчаси.	8 373 233-3683; +998 (98) 576-5509
Термиз шаҳри:	Ат-Термизий кўчаси, 1-уй.	+998 (93) 636-6868; +998 (93) 638-3858
Термиз шаҳри, ЯПТ «Игамуратов А.Р.»	Муалжа: Марказий бозор, «Осиё» ресторани	+998 (90) 644-1700
Қарши шаҳри:	Ўзбекистон кўчаси, Марказий универмаг ёнида.	8 375 225-3279; +998 (98) 776-4101; +998 (98) 275-4101
Тошкент шаҳри:	«Ўрда», Шайхонтоҳур тумани, Навоий кўчаси, 16-уй.	8 371 241-2590; +998 (94) 698-7979; +998 (90) 982-6041
«Бодомзор», Юнусобод тумани, Боғишамол кўчаси, 8-уй.	«Фарҳод», Учтепа тумани, Фарҳод кўчаси, 58-уй.	8 371 234-6085; +998 (91) 163-6018; +998 (95) 177-2013
«Беруний», Шайхонтоҳур тумани, Беруний кўчаси, 12-уй.	«Авиасозлар», Ҳамза тумани, Исмоилов кўчаси, 22-уй.	+998 (93) 902-1175; 8 371 296-0826; +998 (90) 958-6239
Тошкент давлат педагогика университети «Миллий кутубхона», Юнусобод тумани, Навоий кўчаси, 1-уй.	Тошкент вилояти, ХТ «Азимов Дониёр», Зангиота тумани, «Илм-шуъласи»	+998 (93) 394-8988; +998 (94) 676-1171; 615-3343; 675-6646
Тошкент вилояти, «Ануш Канс Савдо», Зангиота тумани, «Илм-шуъласи»	МЧЖ бозори, V блок, 4-5-б-дўконлар.	+998 (71) 150-2741; +998 (90) 938-2244; 979-9997
Тошкент вилояти, G блок, 10-11-дўконлар.		

Ma'rifat

TA'SIS ETUVCHILAR:

Ўзбекистон Халқ та'лими
вазирлиги, Ўзбекистон Олий
ва о'рта махсус та'лим
вазирлиги, Ўзбекистон
Та'лим, fan va
madaniyat xodimlari
kasaba uyushmasi
Markaziy Kengashi.

Bosh muharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Tahrir hay'ati: Jumanazar BEK-
NAZAROV, Baxtiyor DONIYO-
ROV, Farrux JABBOROV (bosh
muharrirning birinchi o'rinbosari),
Husan NISHONOV (bosh muharrir
o'rinbosari), Farhod RIZAYEV,
Nurlan USMONOV (bosh muharrir
o'rinbosari, "Учитель Узбекистана"),
Mirzakarim XUDDIYEV,
Baxtiyor YOQUBOV (mas'ul kotib),
Aleksy CHUKARIN (mas'ul kotib),
"Учитель Узбекистана", Sa'dulla
NAKIMOV.

Gazeta
O'zbekiston Matbuot va axborot
agentligida № 0067 raqam bilan
ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-6416

9 772010 641009
INDEXS: 149, 150. Г-1018.
Tiraji 37608.
Hajmi 4 bosma taboq.
Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3.

«Ma'rifat»dan materiallarni ko'chirib basish
tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart.
Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqir
qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

Reklama materiallari uchun tahririyat javobgar emas.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent,
Matbuotchilar ko'chasi, 32.

Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib—233-99-15, umumiy
o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 233-
53-14, fan, o'liy va o'rta ma'xsus, kasb-hunar ta'limi
yangiliklari bo'limi — 233-56-45, adabiyot, madaniyat,
kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 233-
54-49, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari
bo'limi — 233-54-63, siyosat, xalqaro hayot va sport
yangiliklari bo'limi — 233-76-40, reklama va marketing
bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda
erkin narxda

Dizaynerlar:
Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA

Navbatchi muharrir:
Qurbonboy MATQURBONOV.
Navbatchi:
Bobomurod XUDOYBERDIYEV.

«Sharq» nashriyot-matbaa
aksionerlik kompaniyasi
bosmaxonasi.

Korxona manzili:
«Buyuk Turon» ko'chasi, 41-uy

Y'la kuzni — 20.55
Toshirildi — 21.20